

THERE ARE SUCH PEOPLE

**Poems and Stories from Ukraine
That War Couldn't Silence**

Lilia Yermak

COPYRIGHT & ACKNOWLEDGEMENTS

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means—electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise—without the prior written permission of the publisher or author, except for brief quotations used in reviews, scholarly articles, or similar contexts.

This book contains original poems and personal stories, as well as stories written from the words and memories of individuals who experienced war and displacement. Where appropriate, names have been used with respect, and stories were collected, adapted, and recorded with sensitivity and care.

Some texts were originally shared publicly on social media by their authors. Those pieces have been carefully edited for clarity and narrative flow, while preserving their emotional truth and intent. These stories are presented here not for profit, but as a collective voice for those who lived through the unspeakable, and to honor their resilience.

To everyone who entrusted me with their memories—thank you. This book would not exist without your courage, honesty, and open hearts.

Special thanks to the volunteers, defenders, medics, mothers, children, poets, and ordinary citizens of Ukraine whose words, lives, and sacrifices illuminate these pages.

Copyright © 2025 Lilia Yermak

All rights reserved.

Welcome to Author Page

https://www.amazon.com/author/lilia_yermak

FOREWORD

There Are Such People is a book born of truth, pain, and hope. Some of its pages are filled with my own poems — written in moments of grief, love, and quiet reflection during the war. Other parts are real-life stories I wrote down based on personal conversations, interviews, and messages from Ukrainians whose lives were shattered, transformed, or inspired by war.

Several of these stories were originally shared publicly on social media. I have carefully adapted and edited them into literary form, with deep respect for the people behind them. Where needed, names or identifying details have been changed for privacy.

This book is a tribute — to the resilience of the human spirit, to the defenders and survivors of Ukraine, and to all those whose voices deserve to be heard. I hope you find in these words not only sorrow, but strength, clarity, and a reminder that even in the darkest hours, there are such people.

Lilia Yermak

ЗМІСТ

Є такі люди.....	6	Потрібні люди.....	88
Просто поряд.....	8	Мудрець про дружбу.....	90
Маніфест.....	10	Сенс життя.....	92
Завжди є люди.....	12	Бажання спільне.....	94
У серці.....	14	Павутиння.....	96
Вчитель.....	16	Куди не глянь.....	98
Коли ти сонце.....	18	Справжня причина.....	100
Зникають люди.....	20	Причина жити.....	102
Бережіть.....	22	Душевний вогонь.....	104
Сіре життя.....	24	Хвала безумцям.....	106
Життя як мить.....	26	Найкращі люди.....	108
Біг часів.....	28	За обрієм.....	110
Журба.....	30	Метелики.....	112
Тиша.....	32	Яка я є.....	114
Якщо тобі погано.....	34	Подякуй.....	116
Вірний бог.....	36	Любов.....	118
Не треба.....	38	Душа-павутинка.....	120
Я бачу сни.....	40	Десь отам.....	122
Небо тримав.....	42	Рідні з нами.....	124
Люди як море.....	44	Політ.....	126
Рік минув.....	46	Неначе сяйво.....	128
Він прийшов.....	48		
Якби ж могла.....	50	Оповідання	
Тікали люди від війни.....	52	Є такі люди.....	130
Не чекаю.....	54	Почуття провини.....	134
Фото з фронту.....	56	Сновидіння.....	136
Іскра життя.....	58	Невідомість.....	138
Одна надія.....	60	Сусід Володя.....	142
Молитва.....	62	Село і люди.....	146
Вовк і вівці.....	64	Врятувати будь-якою ціною....	150
Лицемір.....	66	Більше немає мами.....	161
Неприйнятний контент.....	68	Квиток у майбутнє.....	165
Чому.....	70	Мое волонтерство.....	167
Зранку.....	72	Третій день війни.....	175
Буде.....	74	Двадцять чотири на сім.....	181
Двобій.....	76	Тяжкі спогади.....	185
Залишайте світло.....	78	Якщо маєш серце.....	191
Знайди хвилину.....	80	Вокзал.....	198
Образа.....	82	Радіодиктант.....	202
Шампунь від злоби.....	84	Я хочу додому.....	206
Не будь причиною.....	86		

CONTENTS

There Are Such People.....	7	The People We Need.....	89
Just There.....	9	The Sage on Friendship.....	91
Manifesto.....	11	The Meaning of Life.....	93
There Are Always People.....	13	A Shared Desire.....	95
In the Heart.....	15	Web.....	97
Teacher.....	17	Everywhere You Look.....	99
When You Are the Sun.....	19	The True Reason.....	101
People Disappear.....	21	A Reason to Live.....	103
Cherish.....	23	Soul's Fire.....	105
Grey Life.....	25	Praise to the Mad Ones.....	107
Life Like a Moment.....	27	The Best Kind of People.....	109
The Rush of Time.....	29	Beyond the Horizon.....	111
Sorrow.....	31	Butterflies.....	113
Silence.....	33	Who I Am.....	115
If You Feel Low.....	35	Just Say Thank You.....	117
Faithful God.....	37	Love.....	119
Don't Bother.....	39	Soul-Web.....	121
I See Dreams.....	41	Somewhere Out There.....	123
He Held the Sky.....	43	Our Loved Ones Are With Us.....	125
People Are Like the Sea.....	45	Flight.....	127
A Year Has Passed.....	47	Like a Light.....	131
He Came.....	49		
If Only I Could.....	51	Stories	
People Fled the War.....	53	There Are Such People.....	132
I Don't Wait.....	55	A Confession of Guilt.....	135
Photo from the Front.....	57	Dreamwalker.....	137
The Spark of Life.....	59	The Unknown.....	140
One Hope.....	61	Neighbor Volodia.....	144
Prayer.....	63	The Village and Its People.....	148
The Wolf and the Sheep.....	65	To Save Them at Any Cost.....	156
Hypocrite.....	67	Mama Is Gone.....	163
Inappropriate Content.....	69	A Ticket to the Future.....	166
Why.....	71	My Volunteering Story.....	172
At Dawn.....	73	The Third Day of the War.....	178
It Will Be.....	75	Twenty-Four Seven.....	183
Duel.....	77	Heavy Memories.....	188
Leave Your Light.....	79	If You Have a Heart.....	195
Find a Moment.....	81	The Station.....	200
Offense.....	83	The National Radio Dictation.....	204
Shampoo for Hate.....	85	I Want to Go Home.....	207
Don't Be the Reason.....	87		

Є ТАКІ ЛЮДИ

Є такі люди — як свято чи сон,
З ними життя яскравіше.
З ними удача співа в унісон,
З ними кохання палкіше.

Є такі люди, що спокій дають,
Розум яснішає з ними.
Горе минає, дороги стають
Раптом напрочуд легкими.

Є такі люди, що поряд завжди,
Радість у тебе, чи лихо.
Вселяться в серце твоє назавжди
Й любиш собі їх там тихо...

07.11.23

THERE ARE SUCH PEOPLE

There are such people—like dreams or like light,
With them, life shines even brighter.
With them, luck sings in perfect delight,
With them, love burns ever higher.

There are such people who bring you peace,
With them, your mind feels much clearer.
Sorrow fades, and the roads you must seize
Suddenly seem so much nearer.

There are such people who always remain,
Through joy or the darkest weather.
They find a home in your heart's domain,
And you love them—silently, forever.

— November 7, 2023

ПРОСТО ПОРЯД

Завжди є той, хто просто поряд,
Хто бути зайвим не боїться,
У кого завше ніжний погляд,
А у очах добро іскриться.
Хто потурбується про побут,
Щоденне щось і про важливе.
Здоров'я, спокій і добробут,
І навіть дещо неможливе.
Підправить ковдру серед ночі,
Подасть водички, коли треба.
Хто приготує ланч охоче,
Красою сяє на півнеба.
Хто любить тихо, без скандалу,
З тобою в радощі і в горі.
Скажи, невже тобі замало
Того, хто просто живе поряд?

17.08.14

JUST THERE

There's always one who stays nearby,
Unafraid to be the "extra" one,
With gentle gaze and caring eye,
Whose heart still sparkles like the sun.
Who tends to life—both big and small,
The daily needs, the deeper care.
Your health, your peace, they give their all—
And even reach for dreams out there.
They fix your blanket late at night,
Bring water when you're feeling dry.
They pack your lunch with pure delight,
And shine like stars across the sky.
They love you quietly, no fight,
Through every joy and every storm.
So tell me—could it not feel right—
That someone simply being warm?

— August 17, 2014

МАНІФЕСТ

Я є людина.
І ти — людина.
Ми люди цієї планети.
Якою важкою не є година,
На війни, хвороби – veto.
Ні — рабству,
Кайданів нам теж не треба.
Свобода — найкраще багатство.
Ми — світло, те, що приходить з неба.
Світло рівності, миру, братства.
Ми — люди,
Планета — наш дім єдиний,
Де можемо жити щасливо.
І ти, і я зрозуміли віднині,
Свій дім зберегти — важливо!

05.01.22

MANIFESTO

I am human.
And you are too.
We walk this Earth beneath one sky.
No matter what we're going through,
Let war and sickness pass us by.
No to chains,
No more control—
Freedom is our truest gold.
We are the light the heavens send,
Of peace, and brotherhood, and soul.
We are people,
This Earth our place,
Where joy and hope can still survive.
You and I must now embrace—
To keep our only home alive.

— January 5, 2022

ЗАВЖДИ Є ЛЮДИ

Завжди є люди, поряд з ними ти
Зігрієш серце, а не тільки руки.
Неначе Янголи, покинувши світи,
Прийшли тебе узяти на поруки.

Завжди є люди, через них Господь
Тобі назустріч у лиху годину.
Тебе вони ведуть у ясну світловодь,
Прикривши від ударів твою спину.

Завжди є люди. Ти не сам, повір.
Побачиш їх — ти тільки озирнися.
Серед біди, нещастя і твоїх зневір
Є люди — ти їм до землі вклонися.

11.11.23

THERE ARE ALWAYS PEOPLE

There are always people, and near them, you'll find
Not just your hands, but your heart warmed anew.
Like angels who've left other worlds behind,
They come to guard and carry you through.

There are always people—through them, God sends
A guiding light in your hardest hour.
They walk beside you, they shield and defend,
Their presence a fortress, their love a tower.

There are always people—you're never alone.
Just look around, and you will see.
Amid despair, misfortune, and stone,
There are people—bow to them gratefully.

— November 11, 2023

У СЕРЦІ

Якщо живе у серці доброта,
Та, що обійме у лиху годину,
Не випаде на долю самота,
Не будеш ти самотньою, людино!

Якщо у серці є любов свята,
Глибока ніжність, вірність соколина,
Не випаде на долю самота,
Не будеш ти самотньою, людино!

Минає час, міняються світи,
Але назавжди істина єдина:
Якщо шляхетне серце маєш ти,
Не будеш ти самотньою, людино!

12.11.23

IN THE HEART

If kindness lives within your heart,
The kind that holds through darkest days,
Then loneliness will drift apart,
And you will never lose your way.

If love divine within you stays,
With tender depth and falcon's might,
Then loneliness will fade away,
And you will never lose your light.

Time moves, the world will shift anew,
Yet one great truth remains the same:
If your heart is noble, pure, and true,
Then loneliness will lose its claim.

— November 12, 2023

ВЧИТЕЛЬ

Наш учитель може все.
Навіть те, чого не може.
Але то на нього схоже —
Приклад нам завжди несе.

Разом з тим знання дає,
Часом сто разів повторить.
З кожним щиро поговорить.
Серце своє віддає.

Вкаже шлях до майбуття,
Силу дасть іти далеко.
Бути вчителем нелегко,
Вибір той на все життя.

01.10.23

TEACHER

Our teacher always finds a way,
Even when the way seems gone.
It's just like them to carry on—
And lead by quiet strength each day.

They give us knowledge, deep and wide,
And sometimes say it once, or ten.
They speak with heart, again, again—
With open soul, they stand with pride.

They guide us toward what lies ahead,
Give strength to dream and persevere.
To be a teacher, year by year,
Is not just work—it's life instead.

— October 1, 2023

КОЛИ ТИ СОНЦЕ

Коли ти сонце в своїй системі,
Згасати — зась! Та попри все
Бувають миті, коли в проблемі
Твій чистий розум у тьму несе.

Коли ти сонце, ти світиш, грієш
Свою родину. Не можеш ти,
Коли душею своєю тлієш,
Не дати світло у їх світи.

20.08.21

WHEN YOU ARE THE SUN

When you're the sun in your own sphere,
You must not fade, you must shine clear.
But still, at times, your light feels gone,
Your reason lost, your spirit drawn.

Yet suns must warm—they give, not take—
You shine for others, though you break.
And even when your soul feels thin,
You light their worlds from deep within.

— August 20, 2021

ЗНИКАЮТЬ ЛЮДИ

Надійні, вірні люди
Зникають немов тіні.
Таких завжди осудять.
Такі не в моді нині.

Тече життя у ритмі
То вниз, то знову вгору.
І лише в біоритмі
Туга за ними й сором.

20.08.16

PEOPLE DISAPPEAR

The loyal, steadfast kind
Fade out like passing shade.
They're judged and left behind—

Such hearts are out of date.
Life flows in shifting beat,
Now rising, now it dips.
And only grief repeats
For those we've lost... and missed.

— August 20, 2016

БЕРЕЖІТЬ

Бережіть улюблених людей.
Тих, хто вас кохає, теж цінують.
Беручи кохання як трофей,
Щастя власне, друзі, не зруйнують.

Бо любов то є небесний дар.
Коли втратив, не завжди повернеш.
Пам'ятайте — золотий динар
У кохання щире не обернеш.

29.06.16

CHERISH

Cherish those who hold you close and true,
And value hearts that dearly cherish you.
Love is not a prize you win or claim—
Don't crush your joy in selfish, careless game.

For love's a gift, a blessing from the skies,
Once lost, it may not come again, despite your cries.
And gold, though bright, can never take the place
Of honest love, or one warm, true embrace.

— June 29, 2016

СІРЕ ЖИТТЯ

Сірий ранок, сіра людина,
Сірі навіть думки в очах.
Сіре життя у сіру годину —
Наче ярмо на плечах.

Сіра мрія ущент розбита,
Сіріють уламки її...
Сірим нальотом душа покрита,
Сірі стосунки в сім'ї.

Сірістю тхне кожна хвилина,
Здається нікчемним життя.
Без Бога в серці нема людини,
Ні сенсу, ні майбуття.

20.06.23

GREY LIFE

A grey-skied morning, a shadowed face,
Even thoughts wear a muted trace.
A life in grey, an hour so dim—
Like a yoke that breaks the limb.

A dream once bright, now cracked, erased,
Its fragments grey and all displaced.
A soul now veiled in ashen dust,
Grey bonds built on fading trust.

Each moment smells of something dead,
And life feels useless, dull, misled.
Without God's light within the soul,
There is no sense, no future goal.

— June 20, 2023

ЖИТТЯ ЯК МИТЬ

Життя як мить, життя як скрик,
Як вдих і видих, межове...
Один зривається на крик,
Другий з подякою живе.
Ти помічаєш біг часів,
Чи сталим є твоє життя?
Один у пошуках «іксів»,
Другий забув про своє «я».
Дні миготять... Чи рахував
Число життєвих перехресть?
Один комусь життя віддавав,
Другий розпродав свою честь.
Ти зупинися, постривай.
На що ти витрачаєш час?
Просте питання, але дай
Звіт чесний, без отих прикрас.

06.11.19

LIFE LIKE A MOMENT

Life is a moment, a fleeting cry,
A breath drawn in, a whispered sigh.
One breaks in rage and shouts out loud,
Another lives with grace, unbowed.
Do you perceive time rushing past,
Or think your life is built to last?
One seeks out meaning, chasing signs,
Another leaves their truth behind.
Days flicker by... Have you kept count
Of crossroads climbed, of dreams that mount?
One gave his life to someone's fight,
Another sold his soul for spite.
So pause a while, take off the mask—
What do you give your time, I ask?
A simple question—answer true,
With no disguise to hide from you.

— November 6, 2019

БІГ ЧАСІВ

Подивися, пелюстка зів'яла
І від подиху вітру упала.
Полетіла униз передчасно
І погасла.
Живучи із сестричками поряд,
Направляла упевнено погляд
На палючого диска дзеркала
І упала.
Та пелюстка була найстаріша,
Мала бути за всіх щасливіша.
Захищала собою родину,
Тепер згине.
Прийде молодь тобі на заміну.
Свого часу й вона світ покине.
Знову й знову є він з прачасів —
Біг часів!

1993

THE RUSH OF TIME

Look—one petal has withered, died,
And fell with the wind's gentle glide.

It drifted down before its time
And lost its shine.

She lived beside her blooming kin,
Her gaze held firm, her face worn thin,
Turned always to the blazing disk—
Then ceased to exist.

She was the eldest, brave and bright,
Meant to have basked in the longest light.
She shielded her own from the heat and flame—
But left the same.

The young will rise and take her place,
Then they too will leave no trace.
So it has been since time began—
The rush of man.

1993

ЖУРБА

Журавлина пісня у душі бринить,
Огортає смутком моє серце.
Не забути, мабуть, розставання мить,
Бо сплела журба своє кубельце.
Налила печалі в келихи сповна,
Нанесла у душу повно суму.
І тепер сидить журба біля вікна,
Та перебирає свої думи.
Згадує — щасливими колись були,
Сонце посміхалось кожному днину.
Солов'ї співали і сади цвіли,
І щодня кохались без упину.
Спогади як сон, життя неначе мить.
Стукає у двері осінь знову.
Журавлина пісня у душі бринить —
То журба співає колискову...

14.11.23

SORROW

A crane's soft song rings gently in my soul,
It wraps my heart in melancholy's veil.
I can't forget the parting took its toll—
For sorrow wove its nest without fail.
It filled the cups with sadness, drop by drop,
And flooded all my soul with silent ache.
Now sorrow lingers by the window top,
And sifts through thoughts it never could forsake.
It whispers of the joy that used to be,
Of sunny days and laughter without end,
Of nightingales, and blooming orchard trees,
Of love that flowed too wild to comprehend.
Those memories now flicker like a dream,
As autumn knocks upon the door once more.
A crane's soft song flows gently through the seam—
It's sorrow singing lullabies of yore.

— November 14, 2023

ТИША

Є люди, які випромінюють спокій.
У жестах, у поглядах — тиша ясна.
Вона проникає у прірви глибокі,
І там розквітає весна.

Вона проникає так тихо, так тихо,
Крізь замкнені вікна, в покинутий дім.
Ця тиша лікує, рятує від лиха
Своїм лиш візитом однім.

Не буде ніхто сперечатися з нею,
Ніхто не сховає від тиші лиця.
Велика ти, владо душі над душею!
Бо ти воскресаш серця!

03.11.24

SILENCE

There are people who radiate peace—
In gestures, in glances—a silence so bright.
It reaches deep chasms, where darkness won't cease,
And there, it awakens the light.

It enters so softly, so gently, so still,
Through locked, weary windows,
through walls cold and grim.
This silence can heal, can shelter from ill,
By simply embracing within.

No one will argue, nor hide from its grace,
No mask can conceal from silence's sight.
Oh, mighty you are—soul touching soul's space!
For you bring dead hearts back to life.

— November 3, 2024

ЯКЩО ТОБІ ПОГАНО

Якщо тобі погано, випий кави.
На сонячному ґанку посиди.
Злови проміння вранішнє, яскраве,
Послухай звуки чистої води,
Яка співає в річці недалеко.
Вдихни повітря свіже і живи!
Твою печаль хай забере лелека
І десь загубить посеред трави...

30.09.24

IF YOU FEEL LOW

If you feel low—then have a cup of cheer.
Sit on the porch and let the sun draw near.
Catch morning rays that sparkle as they play,
And listen to the river sing its way.
Let flowing waters soothe your weary mind,
Breathe in the air, so fresh, so pure, so kind.
Let storks take sadness, lift it from your chest—
And lose it somewhere in the grassy rest.

— September 30, 2024

ВІРНИЙ БОГ

Коли ти стомлено зітхаєш,
Й німіють руки, ноги теж,
Хай Боже світло огортає
Тебе, як ковдрою, без меж.

Коли душа твоя холоне
І огортає дикий жаль,
Коли душа у горі тоне,
Хай Бог зцілить твою печаль.

І коли хтось без зла, побіжно,
Розпорошить образи смог,
Нехай же втішить тебе ніжно
Твій люблячий і вірний Бог!

1998

FAITHFUL GOD

When weary sighs escape your chest,
And hands and feet can find no rest—
May God's pure light surround you tight,
Like endless warmth through darkest night.

When sorrow chills your trembling soul,
And grief begins to take its toll,
When all you feel is pain and loss—
May God bring healing through the cross.

And when, by chance, without intent,
Someone wounds you with what they meant—
May comfort fall, like softest rain,
From your true God who shares your pain.

1998

НЕ ТРЕБА

Не зрушуй ти гори заради отих,
Хто їх називає — рівнина.
Хто задля веселощів, плотських утіх,
Встромляє мечі в твою спину.

Хто бавиться легко твоїм почуттям,
Хто «дякую» навіть не скаже.
Хто палить мости без жалю, каяття,
Для тебе не буде відважним.

Багато довкола особин, глухих
До болю й молитви на старті.
Не зрушуй ти гори ніколи для них,
Вони того точно не варті.

15.11.23

DON'T BOTHER

Don't move your mountains for the blind,
Who seek their gain, but leave you behind.
They play with love, then walk away,
No thanks, no care for what you say.

They burn your bridges just for fun,
Then vanish when the storms have come.
Don't break your soul for hearts of stone,
You'll face the fire, but stand alone.

Save strength for those who feel your light,
Who hold you close in darkest night.
Your love runs deep—let cowards flee.
You owe them nothing. Just be free.

— November 15, 2023

Я БАЧУ СНИ

Я бачу сни.
Такі незвичні, в кольорах.
Чудові сни.
Міста далекі, котрих я не знаю.
Там я живу.
Щаслива я у моїх снах.
Там вікову
Любов плету із вічних ниток раю.
Я бачу дні —
І ніч — у пристрасній імлі.
Горять вогні.
В серцях вони ніколи не згасають.
Милуюся.
Живлюся силою Землі.
Дивуюся:
Ніхто не зраджує і не кидає.

31.08.16

I SEE DREAMS

I see my dreams—
So vivid, strange, in colors rare.
They flow in streams—
Through distant towns I've never known or shared.
There, I reside,
So full of joy in sleep's embrace.
Love at my side,
I weave eternal threads of heaven's grace.
I see the days—
And nights in velvet passion drawn.
The fires blaze—
In hearts that never fade or dawn.
I stand in awe,
And draw my strength from Earth below.
Without a flaw—
No one betrays, and none let go.

— August 31, 2016

НЕБО ТРИМАВ

Мама хотіла,
Щоб на скрипці я грав,
Бо гарні у мене руки.
Та майже два роки
Я небо тримав.
Та інші ловив я звуки.
Мама хотіла,
Щоб я дітям співав,
Щоб пісня лилась світами.
Та майже два роки
Я небо тримав.
Для всіх. І також для мами.

19.11.23

*P.S. А мама хотіла, щоб я цими руцями грав на скрипці...
А я небо ними тримаю. Над мамою теж...
Все буде Україна!*

Юрій Кульпа
yuri_kulpa | Tiktok

HE HELD THE SKY

My mother once dreamed
I would play the violin—
She said my hands were made for grace.
But for nearly two years,
I held up the sky,
And chased different sounds through space.
My mother once hoped
I would sing to the young,
And let my songs through the world drift free.
But for nearly two years,
I held up the sky—
For all. And for her. And for me.

— November 19, 2023

*P.S. My mother had wished these hands would play the strings...
But now they hold the sky. Above her, too.
Everything will be Ukraine!*

Yuri Kulpa
yuri_kulpa | Tiktok

ЛЮДИ ЯК МОРЕ

Люди як море.
Судити не варто
Про їх глибину біля берега.
Пізнавши горе,
Пізнавши втрату,
Сховавши свого померлого,
Кожен пірнає
В свої темні води.
Хтось йде на дно, а інший бореться.
Ніхто не знає
свою природу,
Допоки біда не скоїться...

21.06.23

PEOPLE ARE LIKE THE SEA

People are oceans—
Don't judge their depth
By waves that touch the sandy shore.
Through deep emotions,
Through grief and death,
Each hides what none have seen before.
We dive below
When sorrow calls—
Some sink, while others swim through pain.
We never know
Ourselves at all,
Until the storm begins its reign.

— June 21, 2023

РІК МИНУВ

Добігає кінця
Цей нестерпно болісний рік.
Він не має лица
Та вже втратив свій справжній вік.
Десь залишився там,
У переліку довгих днів.
Я відвідаю храм,
Помолюся за всіх синів.
За дітей, що лягли
В сиру землю тепер навік.
За батьків, що змогли
Пережити жахливий рік.
За надію життя,
За любов, за прекрасне щось,
За нове майбуття,
І за те, щоб воно збулось...

24.12.23

A YEAR HAS PASSED

This year draws near its weary end—
A year of wounds too deep to name.
It has no face, no strength to lend,
Just time and silence in its frame.
It lingers now in memory's line,
A list of endless, heavy days.
I'll light a candle at the shrine,
And for our fallen sons, I'll pray.
For children gone to earthen rest,
Now held in soil, forever still.
For parents bearing grief's cruel test—
Who lived through what no heart should feel.
For hope that life may rise anew,
For love, and something kind and true.
For peace ahead, for war to cease—
And may that future come in peace.

— December 24, 2023

ВІН ПРИЙШОВ

Він прийшов. Дід Мороз.
У мішку подарунки малятам.
Чи у мене склероз?
Чи немає сьогодні тут свята?
Жах німий у вікні,
Чорні очі людської оселі,
Новорічні вогні
Вже не сяють у дні невеселі.
Попіл всюди, обпік
Серце смуток, мабуть, найсильніший.
Він прийшов. Новий рік.
Тільки хто зустрічатиме?
Тиша.

31.12.23

HE CAME

He came. Santa Claus.
A sack full of gifts for the children.
Or is my mind lost?
Is the holiday missing, forbidden?
Silent horror outside,
Blackened windows of homes left forsaken.
New Year's lights once shined,
Now the days hold no joy to awaken.
Ash is everywhere.
Sorrow burns deep, a wound never healing.
He came. The New Year.
But who will be here to greet it?
Only silence.

— December 31, 2023

ЯКБИ Ж МОГЛА

Я з того покоління, що блукає
У всесвіті у пошуках безпеки.
А за плечима рідний дім гукає,
Лунає його голос так далеко.

Якби ж могла свій дім з собою взяти,
Його тепло. Скарби, що серце гріють —
Маленькі згадки про сестру і тата.
Ті спогади ніколи не старіють.

Якби ж могла... Та тільки неможливо.
Корінням він у глиб віків сягає.
Проріс у землю, де була щаслива,
Де серце кожную днину пам'ятає.

12.02.24

IF ONLY I COULD

I'm from a generation lost in flight,
Still searching for a place that feels secure.
While far behind, my home fades out of sight—
Its echo distant, fragile, yet so pure.

If only I could take my home along—
Its warmth, its light, the treasures of my youth,
The tiny memories that still feel strong—
Of Dad, my sister, love, and simple truth.

If only... but I know it can't be done.
Its roots run deep in ancient, sacred land.
It bloomed where all my brightest days were spun,
Where every heartbeat still can understand.

— February 12, 2024

ТІКАЛИ ЛЮДИ ВІД ВІЙНИ

Здається світові, що стало
Занадто українським все?
Нас сотнями років ламали,
І зараз смерть війна несе.
В чужі країни полетіли,
Рятуючи дітей, свій Рід.
Чи хіба саме так хотіли
Побачити той гарний світ?
Що деяких із вас дратує?
Що не дає спокійно жити?
Якась дитина бешкетує?
Хтось мови вашої не вчить?
Багатих бачили немало?
На дорогих авто вони?
Та ж не від бідності тікали.
Тікали люди від війни.

18.10.23

PEOPLE FLED FROM WAR

Does the world now feel uneasy,
As if there's too much Ukraine?
For centuries, they tried to break us,
And now, war brings death again.
To foreign lands, we took to flight,
Saving our children, saving our kin.
But was this how we wished to see
That world so beautiful within?
What is it that disturbs you so?
What keeps your heart from resting still?
A child too loud, a language left
Unlearned, against your will?
You've seen the rich, their costly cars—
Yet wealth was never why they ran.
They did not flee from poverty.
They fled from war, like any man.

— October 18, 2023

НЕ ЧЕКАЮ

Я тепер Новий рік не чекаю.
І для страв не шукаю ідей.
Хай лише збереже те, що знаю,
Збереже моїх рідних людей.
Не пишу в довгі списки бажання,
І не думаю, що одягти.
Маю лише єдине завдання:
В серці віру й любов зберегти.
У цю ніч не чекаю салютів,
Бо від вибухів й так стогне кров.
Є єдине бажання по суті:
Хочу в диво повірити знов.
Хочу миру і затишку, люди!
Хочу рідних в безпеці навек!
Мрія ця закарбована в груди
В ще один непростий Новий рік.

14.12.24

I DON'T WAIT

I don't await the New Year's cheer,
No recipes or festive spread.
Let it protect what I hold dear—
The ones I love, not plans ahead.
I make no list of wishes now,
Don't plan what dress I'm going to wear.
I have one task, one solemn vow:
To keep love, faith, and kindness there.
No fireworks for me tonight—
The air still echoes with a blast.
Just one true wish I hold so tight:
To feel that miracles still last.
I dream of peace, of quiet days,
Of family safe in every land.
This hope is carved in quiet ways—
Another year I try to stand.

— December 14, 2024

ФОТО З ФРОНТУ

Я душею в бік горизонту
Лину подумки навмання.
Сотні, тисячі фото з фронту,
Безліч різних новин щодня.

Вже боюся гортати стрічку:
Кожний раз у душі щемить,
Як побачу прощальну свічку,
Що на фото чиймсь горить...

17.12.23

PHOTO FROM THE FRONT

My soul drifts toward the horizon,
Wandering aimlessly, lost in thought.
Hundreds, thousands of photos from battle,
Endless news that the war has brought.

I now fear to scroll through the feed—
Every time, my heart feels the sting.
When I see a farewell candle bleed,
Burning softly in someone's screen...

— December 17, 2023

ІСКРА ЖИТТЯ

Що залишається від людей,
Тих, що втратили сон і сни,
Яким вирвали мир з грудей,
Що живуть у вогні війни?
Що залишається тим, хто став
Наче привиди — без надій,
Без кохання, без звичних справ,
Без емоцій, без сну, без мрій?
Що залишиться там, де нема
Вже ні дому, ні вороття,
Де гуляє вже смерть сама?
Власне, одне — іскра життя!
Іскра слабка, але ще жива,
Така, що сили дає тобі
Й на межі вірити у дива,
Посміхатись новій добі.

07.04.24

THE SPARK OF LIFE

What remains of those torn apart,
Who've lost their sleep, their dreams, their peace?
Whose calm was ripped straight from the heart,
And now know war that will not cease?
What remains for the ghost-like ones,
With no more love, no daily ways,
No hope, no rest beneath the suns,
No dreams to guide them through their days?
What remains where there is no home,
No path to turn, no way to flee—
Where even death begins to roam?
One thing alone—the spark of life must be.
A spark so faint, yet still it glows,
Enough to give your soul the might
To stand where only darkness grows—
And smile into a newborn light.

— April 7, 2024

ОДНА НАДІЯ

Так страшно зараз в цьому світі жити:
Хвороби, війни, помирають діти...
Біда на чатах протягом життя.
Чи є у нас щасливе майбуття?

Молю я Бога зберегти родину,
Прошу благословити доньку, сина.
Слова, які щодня в моїх вустах:
Одна лише надія — на Христа.

02.12.24

ONE HOPE

It's hard to live in times so dark, so grim—
With war and plague, and children lost to sin.
Grief waits in silence, shadows every day...
Is there a path to joy, a brighter way?

I pray to God: protect my family near,
Please bless my daughter, son—keep them from fear.
And every night, these words I softly say:
My only hope is Christ—to Him I pray.

— December 2, 2024

МОЛИТВА

Спочатку ти надію мала,
Що ворог твій слабкий. Та ні!
Його ти досі не здолала,
Він скаженіє в цій війні.
Надіялась на поміч друзів,
Збирала кошти день і ніч.
У світовій перенапрузі
Губився твій натхненний клич.
Тепер прийшла пора молитви,
Пора до Бога під крило.
Бо тільки Він на полі битви
Здолати допоможе зло.
Молитва — це броня й надія.
Між Богом і народом міст.
Його прокласти хто зуміє?
Хто має до молитви хист.
Молитва — зброя. Досить сильна.
Молитва — до свободи шлях.
В молитвах Україна вільна,
Вона щаслива в молитвах.

21.03.24

PRAYER

At first, you thought the foe was weak,
That he'd be gone within a week.
But still he fights with brutal fire,
And doesn't break, and won't retire.
You hoped that friends would lend their hand,
You raised funds daily, made your stand.
But in a world so tense, so wide,
Your cry for help got lost in tide.
Now is the time to kneel and pray,
To ask God's wings to light your way.
For only He, on battle's field,
Can break the hate, make darkness yield.
A prayer's a shield, a flame, a bridge—
From human heart to heaven's ridge.
But who can build that bridge so high?
Who's gifted with a prayerful cry?
For prayer's a weapon, strong and deep,
It guards our dreams, it breaks our sleep.
In prayer, Ukraine stands brave and free—
And finds the joy it's meant to be.

— March 21, 2024

ВОВК І ВІВЦІ

Між вами вовк! Рятуйтеся, біжіть!
Такий страшний, він хижо шкірить зуби!
Хапайте діточок і бережіть
Себе й сім'ю від пащі душогуба.

Але ті вівці галас здійняли:
Стоп хейтингу вовків! Геть вовкофобів!
Його ми до громади прийняли,
Він свій тепер, від носа до суглобів.

Отак, бува, і люди вірять в те,
Що хижий звір забув свою природу,
Коли йому на блюдо золоте
Поклали долю цілого народу...

28.05.24

THE WOLF AND THE SHEEP

A wolf's among you! Run—don't wait, don't stall!
His fangs are bared, his eyes are fierce and hollow!
Grab all your children, save them one and all,
Protect your homes from death that seeks to follow!

But then the sheep began to shout and cry:
"Stop all this hate! No wolf-phobia here!
He's one of us now—kind and civilized—
From nose to tail, he's part of our good cheer!"

And so it goes—how people choose to trust
That savage beasts have lost their nature cruel,
Just 'cause they serve them meals with grace and crust—
And place a nation's fate upon a stool.

— May 28, 2024

ЛИЦЕМІР

Напів вовк, напів вівця —
Ось така тварина ця!
Від обставини залежить,
Що їй буде до лиця.

Лицеміром вона зветься,
Робить, що їй заманеться.
Має до усіх підхід
Цей украй лукавий рід.

13.12.24

HYPOCRITE

Half a wolf and half a sheep—
Such a beast plays sly and deep.
Shifts its mask from case to case,
Wears whatever suits its face.

Hypocrite's the name it bears,
Doing as it boldly dares.
It charms with ease, both high and low—
A cunning breed we've come to know.

— December 13, 2024

НЕПРИЙНЯТНИЙ КОНТЕНТ

Жили собі люди: дорослі, діти.
Раділи життю у кожний момент.
І раптом стало для цілого світу
Наше життя — неприйнятний контент.

Бо кожне відео, фото чи сторіз
Зіяюча рана, яка кровить...
Війна — це жахіття, це апріорі
Завше контент неприйнятних жахів.

28.05.24

INAPPROPRIATE CONTENT

There once lived people—children, grown—
Who found joy in each moment known.
But suddenly, the world declared
Our lives were “not to be shared.”

Each photo, story, post, or thread
Showed bleeding wounds and fields of dread.
For war, by nature, shocks and chills—
And always breaks content “guidelines” and wills.

— May 28, 2024

ЧОМУ

Прокинувся і каву п'єш на ганку?
Хмарки спостерігаєш у блакиті?
Радієш сонечку цієї миті?
Радієш ранку?

Щасливий ти, що небо твоє чисте,
Що не смердить горілим від пожарів,
Що не жахався від нічних ударів,
Сирен над містом.

Чому така несправедлива доля:
Одні живуть щасливо, інші в горі?
Хтось мріє про далекі дивні зорі,
А хтось — про волю...

25.11.24

WHY

You sip your coffee on the porch at dawn,
Watch clouds drift softly through a sky so wide,
You smile and stretch beneath the sun just drawn—
Enjoy the morning, peace your gentle guide.

You're blessed with skies untouched by smoke or flame,
No stench of ash, no fear from sirens' sound,
No nights of terror, bombs that maim and maim—
No rubble shaking sacred ground.

But why does fate so cruelly divide?
Why some in joy, and others must endure?
One dreams of stars in distant realms with pride,
Another—only freedom, simple, pure.

— November 25, 2024

ЗРАНКУ

Прокидаєшся зранку,
Щоб любити весь світ,
Пити каву на ґанку...
Та вночі був приліт
І десь вдома без даху
Залишилась сім'я,
Оніміло від жаху
Невелике хлоп'я.
Під завалами люди...
Чи живі, чи вже ні?
Понівечене всюди,
Як в жахливому сні.
І від лісу до моря
Край в скорботі затих.
Скільки буде ще горя?
Скільки ранків таких?

23.09.24

AT DAWN

You wake at dawn, so calm, so bright,
To love the world, to hold it tight,
To sip your coffee on the stair...
But missiles struck the night somewhere.
A family's home was torn away,
No roof remains at break of day.
A little boy stands, pale and still,
His silence louder than the kill.
Beneath the rubble—are they alive?
Or did no one this night survive?
Destruction spreads through every street,
Like some dark dream on endless repeat.
From forest edge to ocean shore,
The land falls quiet, grieves once more.
How much more sorrow must we see?
How many dawns like this will be?

— September 23, 2024

БУДЕ

Буде дощ, буде сніг,
Буде радість і сміх,
Новий день, тиха ніч,
Коло рідних облич.
Не сумуй і не плач,
Зникне ворог-палач.
Зникнуть горе і страх,
Буде сміх на вустах.
Зникне сум, дикий біль,
Буде хліб, буде сіль.
Будуть діти і знов
Буде мир і любов.

10.11.24

IT WILL BE

There'll be rain, there'll be snow,
There'll be laughter that flows.
A new day, peaceful night,
Loved ones' faces, warm and bright.
Don't you cry, don't you grieve—
The cruel enemy will leave.
Fear and sorrow will be gone,
Smiles will rise like morning sun.
Pain will fade, tears will cease,
There'll be bread, there'll be peace.
Children's voices will resound,
Love and peace will come around.

— November 10, 2024

ДВОБІЙ

В небі червоніє місяць повний,
На землі — уламки, порох, кров...
Горе, страх і розпач невимовний:
Ворог б'є по місту знов і знов.

В боротьбі за майбуття, за волю
Між Добром і Злом іде двобій.
Місто рідне, скільки в тобі болю,
Стільки і рішучості в тобі.

29.09.24

DUEL

A blood-red moon now stains the sky,
While dust and shards and blood lie deep below.
Grief and terror, silence in the cry—
The city burns beneath a brutal blow.

For freedom's sake, for future's right and name,
A duel rages—Good against the vile.
Dear hometown, though you're scorched by flame,
You stand with pain—and with unyielding will.

— September 29, 2024

ЗАЛИШАЙТЕ СВІТЛО

Залишайте світло за собою.
Хай горить позаду як маяк,
Лле проміння річкою живою,
Береже від усіляких мряк.
Залишайте світло, коли йдете
Назавжди, можливо, або ні.
Сяйво те зігріє, наче светр,
Наче ніжний дотик уві сні.
Ідучи, завжди лишайте світло.
Кращого дарунка не знайти,
Ніж стежина сяюча, розквітла,
Що веде у радісні світи.
Ідучи, залиште світло людям.
Наче ліки рідкісні від зла.
Як веселку серед сірих буднів.
Як надію, коли йде імла.
Світло те заповнить ціле місто,
Коли навіть там вас вже нема.
Залишайте світло урочисте,
Втомлені серця хай обійма.

18.12.23

LEAVE YOUR LIGHT

Leave your light behind you as you go,
Let it burn like beacons in a row,
Pouring rays like rivers flowing wide,
Chasing every shadow from our side.
Leave your light when parting, come what may—
Forever gone, or back another day.
That soft glow will warm like wool at night,
Like a dream's embrace, a touch of light.
Always leave your light for those who stay—
There's no finer gift to give away
Than a path that blossoms, brightly led,
Toward joyful worlds that lie ahead.
Leave your light behind for hearts in need,
Like a rare and healing kind of seed.
Like a rainbow through the dullest rain,
Like hope that lifts us out of pain.
That light can fill a broken town with grace,
Even long after you've left the place.
So leave your light in silence or in song—
Let tired hearts feel they belong.

— December 18, 2023

ЗНАЙДИ ХВИЛИНУ

Знайди хвилину
Для рідної людини.
Час вічний, а людина — ні.
Дзвони частіше,
Не в справах своїх лише,
І не тоді, коли на дні.

Поклич на каву,
Спитай її як справи,
У парку погуляйте вдень.
Навчись цінити,
Навчись щомиті жити,
А не в періоди натхнень.

Такі хвилини,
Для тебе, для родини
Найважливішим скарбом є.
Адже не знаєш,
Коли кого втрачаєш,
Коли завмре життя твоє.

25.11.24

FIND A MOMENT

Find a moment
For someone close and dear—
Time is endless, but people disappear.
Call more often,
Not just when things go wrong,
Not just when days feel dark or long.

Invite for coffee,
Ask how they truly are,
Go for a walk beneath the evening star.
Learn to treasure,
Each simple moment's measure,
Not just when stirred by mood or spark of pleasure.

These small moments,
For family, for friends,
Are life's true gold that never ends.
Because you never
Know when you'll say goodbye—
When life will pause, and time will fly.

— November 25, 2024

ОБРАЗА

Перша ознака гордині — це образа.
Руйнівна, підступна, хижа ця зараза.
Люди вразливі — нещасні горді люди.
Ця страшна хвороба роз'їдає груди,
Поїдає душу як іржа залізо.
Горді люди мають що не день то кризу.
Ні любові, ні смирення, ні покути
В серці гордому ніяк не може бути.
Горді бачать лише ворогів навколо.
Їх серця, повір, давно вже охололи.

22.09.24

OFFENSE

The first clear sign of pride is taking offense—
A toxic plague, deceitful and intense.
The proud are fragile, wounded deep inside,
This silent sickness eats them from their pride.
It gnaws the soul like rust corrodes the steel,
Each day they spiral through another wheel.
No love, no grace, no humble path remains,
Their hardened hearts know only hidden chains.
They see the world as filled with foes and spite,
And fail to see the absence of true light.
Their frozen hearts forgot what warmth was like.

— September 22, 2024

ШАМПУНЬ ВІД ЗЛОБИ

Хто б винайшов шампунь, що не волосся мие,
А чистить розум від важких думок!
Бо іноді туга так накриває-криє,
Що хочеться заритися в пісок.

Важкі думки, симптоми дикої хвороби,
Снують у голові як мураші.
Чим змити ненависть, жагу до помсти, злобу?
Як навести порядок у душі?

Хто винайде шампунь від злих емоцій, стане,
Мабуть, багатшим від усіх людей.
Бо схоче кожний змити все лихе, погане,
Та вирвати образу із грудей.

Людська душа насправді хоче бути світлом,
Проте не завжди це вдається їй...
Зробіть щось, винайдіть, аби душа розквітла,
І сяjala у всій красі своїй!

07.01.24

SHAMPOO FOR HATE

If someone made shampoo not just for hair,
But one that clears the mind of heavy care!
For sorrow sometimes wraps around so tight,
You'd rather hide in sand, away from light.

Dark thoughts invade like ants upon the brain,
A wild disease — resentment, wrath, and pain.
What rinses hatred, vengeance, sharp despair?
What brings the soul back into light and air?

Whoever crafts such cure for rage and spite
Would soon be richest soul in human sight.
For all would long to cleanse what makes them fall,
And rip the grudges from their chests once and for all.

The human soul does yearn to bloom and glow,
But light gets lost when storms begin to blow...
Invent a way, create some inner balm—
To help our hearts grow peaceful, kind, and calm.

— January 7, 2024

НЕ БУДЬ ПРИЧИНОЮ

Не будь причиною того,
Що хтось співати перестане.
Хтось горизонту не дістане,
А хтось — призначення свого.
Не будь причиною, що той,
Хто одягався унікально,
Тепер як сирота буквально,
Як сіра миша, чи ізгой.
Будь обережним — не спини
Того, хто мріями ділився,
Розповідаючи, світився...
Не варто брати на кпини!
Не будь причиною не жить:
Нехай співає той, хто любить,
Хто має смак — його не згубить,
І той, хто мріє, не мовчить.

16.06.24

DON'T BE THE REASON

Don't be the reason someone's song
Falls silent when it once was strong.
Don't dim the fire within their eyes
Or clip their wings before they rise.
Don't be the cause that makes them hide—
The one who dressed with pride and spark
Now shrinks away into the dark,
A ghost of color pushed aside.
Be careful not to crush the flame
Of one who shared their dreams with light,
Who glowed with hope, so warm and bright—
Don't turn their passion into shame.
Don't be the reason one won't live.
Let voices sing, let dreamers shine,
Let those with taste still draw their line,
And those who hope—have hope to give.

— June 16, 2024

ПОТРІБНІ ЛЮДИ

Планеті нашій не потрібний
Людей «успішних» буйний рій,
Що на тайфун бува подібний,
Коли іде до своїх мрій.
Бракує їй в часи мінливі
Цілителів нещасних душ.
Хай на Землі живуть щасливі!
Нехай накриє щастя душ!
Планета дуже потребує
Звичайних казкарів та тих,
Хто хворий світ відреставрує,
Людей хороших і простих.
Людей живих, що мають силу
Планету оживити теж.
Хто може дати серцю крила,
Хто любить всесвіт цей без меж.
Хто може кожного навчити
Кохати, вірити в дива.
З якими поруч добре жити,
З якими серце ожива.

05.07.24

THE PEOPLE WE NEED

The world does not require the race
Of “successful” souls who chase and chase,
Who storm ahead with ruthless pace,
And crush all kindness in the race.
In changing times, what we most lack
Are those who heal the hearts gone black.
Let joy return, let peace increase—
Let every soul be filled with peace.
The Earth is aching for the kind—
The storytellers who remind,
The humble hands that help restore
This hurting world we can’t ignore.
The ones whose strength is calm and true,
Who breathe new life in all they do.
Who lift a heart and help it fly,
Who love this universe, this sky.
The ones who teach the soul to feel,
To dream again, to hope, to heal.
With them, life’s warmer, full of grace—
With them, the heart finds its true place.

— July 5, 2024

МУДРЕЦЬ ПРО ДРУЖБУ

«Чи існує справжня дружба?
Чи то тільки певна служба?»
Мудреця спитали діти.
Таємницею обвитий,
Доторкнувся до борідки
І промовив старий: «Дітки,
Є чотири види друзів,
Як трави чотири в лузі.
Перші — наче скибки хлібні,
Кожен день тобі потрібні.
Другі — наче ліки в горі.
Їх шукайте, коли хворі.
А є друзі — як “хвороба”.
Ходять за тобою. Спроба
Від таких сховатись марна.
Але є новина гарна.»
Замовчав дід на хвилину.
Розім’яв в руці стеблину...
«Як повітря — справжні друзі.
Як оця рослина в лузі.
Наче поряд, а не видно.
Друг як та людина рідна,
Бо вона без слів і драми
Завжди, діти, поряд з вами.»

16.02.24

THE SAGE ON FRIENDSHIP

“Does true friendship even last,
Or is it just a servant’s task?”
The children asked a sage one day,
Wrapped in silence, wise and grey.
He stroked his beard and softly said:
“Now listen close, my little friends.
There are four kinds of friends you’ll meet—
Like meadow herbs beneath your feet.
The first are like your daily bread—
You need them every day,” he said.
“The second come when sorrow calls—
Like medicine when illness falls.
But then there are the ‘sickness’ kind—
They cling and follow close behind.
You can’t escape them, though you try...
But wait, there’s more,” he said with a sigh.
He paused a moment, bent a stem,
And held it gently, showing them:
“True friends are like the air around—
You hardly see them, make no sound.
They’re like a root beneath your feet—
So rare, so quiet, yet complete.
They’re always near, through storm or sun—
Like family. A precious one.”

— February 16, 2024

СЕНС ЖИТТЯ

У чому сенс людського життя?
Випити кави зранку?
Зробити висновки, відкриття?
Новий депозит у банку?
Знайти нарешті найкращий шлях,
Мрію свою здійснити?
Збороти гнів і ненависть, страх,
Навчитися гідно жити?
У чому сенс вбачаєш ти сам?
Що головне для тебе?
Багатство дому, любов, краса?
Дорога пряма до неба?
Складні питання, життя одне
Й минає воно безслідно.
Коли людина життя збагне,
То житиме відповідно.

03.01.24

THE MEANING OF LIFE

What is the meaning of human life?
A morning coffee, a break from strife?
A great discovery, a brand-new start?
A bank account, a shopping cart?
To find the path that feels most true,
To chase a dream and see it through?
To conquer anger, hatred, fear—
And live with dignity year by year?
What does life's meaning mean to you?
What guides your heart in all you do?
Is it wealth, or love, or beauty's flame?
A road to heaven without shame?
The questions rise, though life is brief,
And passes like a falling leaf.
But once you grasp life's deeper light—
You'll learn to live it truly right.

— January 3, 2024

БАЖАННЯ СПІЛЬНЕ

У кожного із нас є власний рай,
І власне пекло є, і сьоме небо.
Чужа межа і милий рідний край,
Що кличе серце кожна ніч до себе.
У кожного є купа справ щодня,
Свої питання є і власні є турботи.
В часи біди є захисна броня
Від болю і надмірної скорботи.
Горить яскраво хтось серед зими,
Хтось в темряві живе в години ясні.
По-різному багаті й бідні ми,
По-різному щасливі і нещасні.
Але одне є спільне у людей:
Щоб не хворіли, Боже, наші діти,
Кохане серце щоб — біля грудей,
І мирне небо, під яким радіти.

03.10.24

A SHARED DESIRE

We each have visions of our own true skies—
A private heaven, hell, and peaks so high.
Our borders differ, yet one homeland cries,
And calls our hearts beneath the midnight sky.
We all have tasks that fill our every day,
Our own concerns, our worries, deep and wide.
In times of pain, we find a shielded way
To guard the soul and hold our grief inside.
Some shine like stars in winter's darkest hour,
While others fade when skies are clear and bright.
We're rich and poor with different kinds of power,
Both joy and sorrow vary in their light.
But one desire unites both great and small:
That children never suffer, Lord above.
That we may feel our dearest near, that all
May live beneath a sky of peace and love.

— October 3, 2024

ПАВУТИННЯ

Здам в оренду думки.
На однісіньку ніч.
Хочу виспатись в тиші хоч раз.
Ті думки-павуки
Лізуть знов зусібіч.
Їм бажання моє не указ.

Павутиння страху —
За майбутнє, за дім,
За дітей і батьків, за цей світ.
Що є там, на шляху?
Що є там, поза ним?
Що чекає мене і мій Рід?

01.10.24

WEB

I'd rent out my thoughts—
Just for one single night.
I just want to sleep in the quiet, at last.
But those spider-thoughts
Creep in left and right,
Ignoring the wish I silently cast.

A web made of fear—
For tomorrow, for home,
For children, for parents, for this spinning sphere.
What waits up ahead?
What lies past the known?
What draws near for my kin, for me here?

— October 1, 2024

КУДИ НЕ ГЛЯНЬ

Куди не глянь, новини всюди:
Життєві сторіз і пости.
Знайомі й незнайомі люди
Бажають щось розповісти.

Куди не глянь, скрізь біль і відчай,
То часом сховані в словах,
То іноді крізь фото свідчать
Про ізоляцію і страх.

Що робиться на морі, суші?
У мережі побачиш знов.
Куди не глянь, скрізь душі, душі...
Голодні, спрагли на любов.

09.01.25

EVERYWHERE YOU LOOK

Everywhere you look—just news and noise,
Life stories, posts, and selfie poise.
Both strangers and familiar faces
Are shouting thoughts from countless places.

Everywhere you look—despair and pain,
Sometimes disguised in words so plain,
And sometimes in a photo's gaze—
A silent cry in filtered haze.

What's happening on sea and land?
Just scroll, and you will understand.
Everywhere you look—pure souls in view,
So starved for love, so longing too.

— January 9, 2025

СПРАВЖНЯ ПРИЧИНА

Люди не старіють з роками,
Люди старіють із втратами.
Красу забирають не шрами,
Не час між якимись датами.

Не праця важка і не втома.
І навіть не дні за ґратами.
Справжня причина відома:
Люди старіють із втратами...

02.10.24

THE TRUE REASON

People don't age just with the years—
They age through loss and silent tears.
It's not the scars that steal their grace,
Nor time that carves upon the face.

It's not hard work or wear and strain,
Not even days behind a chain.
The truth is clear, without disguise:
We age through loss—before the eyes.

— October 2, 2024

ПРИЧИНА ЖИТИ

Іноді часи лихі — мов ноша,
Мов тягар на серці нехороший
З каменю холодного чи сталі,
І його нести не хочу далі...
Попри все, я маю жити, мушу:
Ніжним словом лікувати душу,
Влучним — підбадьорити до дії,
Щоб збулися заповітні мрії.
Добрим словом відновити сили,
Щоб злетіли в небо нові крила.
Для життя причини є. Багато:
Щоб раділи рідні мама й тато,
Щоб були щасливі мої діти,
В будь-яку годину мушу жити.

24.10.24

A REASON TO LIVE

At times, the weight of days is hard to bear—
Like stone or steel pressed heavy on the air.
It grips the heart, a silent, bitter strain,
And I don't want to carry it again.
But still—I must go on, I must endure,
With gentle words that help the soul feel pure,
With honest ones that spark a will to strive,
To help a dream be born, to feel alive.
With kindness, I can help restore what's gone,
And let new wings take flight into the dawn.
There are so many reasons life is true:
To see my parents smile in skies so blue,
To see my children laugh and feel the light—
For them, I choose to live with all my might.

— October 24, 2024

ДУШЕВНИЙ ВОГОНЬ

Душевного вогню не видно,
Але від нього тепло дуже.
Коли живеш шановно, гідно,
То зігріваєш всіх ти, друже.

Душа людська немов паломник
Шукає те, що дає жити.
Коли палає в серці вогник
Добра, його не загасити.

25.11.24

SOUL'S FIRE

The fire within, you cannot see,
Yet still it warms both you and me.
When you live true, with honor bright,
You spread to all a gentle light.

The soul's a pilgrim on its way,
It seeks what helps it truly stay.
And when the flame of good burns high,
No storm on Earth can make it die.

— November 25, 2024

ХВАЛА БЕЗУМЦЯМ

Хвала безумцям, безперечно,
Воронам білим, бунтарям.
Хто невпопад і недоречно.
Хто не вклоняється царям.
Хто бачить світ зовсім інакше.
Тим, хто на правила плював.
Хто серед бурі впавши, завше
Знаходив сили і вставав.
Вони сміються і з підвалин.
Літають в небі, як орли.
Хвалили їх чи проклинали —
Ігнорувати не могли.
Вони штовхають людство вгору
Десятки, сотні тисяч літ.
Лише таким безумцям в пору
Зробити кращим цілий світ!

25.06.24

PRAISE TO THE MAD ONES

All praise to mad ones, brave and bright—
The rebel souls, the birds in flight.
Who speak offbeat, out of the norm,
Who never bow to any form.
Who see the world through different eyes,
Who laugh at rules the crowd applies.
Who fall in storms, yet rise once more,
And fight like never fought before.
They laugh from dungeons, fly through flame,
Like eagles none can ever tame.
Whether praised or cursed in song,
They can't be ignored for long.
They push us upward, through the years—
Beyond our doubts, beyond our fears.
Only such “fools” can truly start
The change that moves the world—and heart!

— June 25, 2024

НАЙКРАЩІ ЛЮДИ

Найкращий тип людей — це ті,
Що завжди у вас вірять,
Які не кинуть в самоті
І серденько довірять.

Які примусять вас знайти
Там, де є хмарно, світло.
І допоможуть вам дійти
До мрії, що розквітла.

Найкращі люди люблять вас,
Так просто й безумовно.
Без зайвих слів та без прикрас,
І віддано, й невтомно.

07.07.24

THE BEST KIND OF PEOPLE

The best kind of people are those who believe,
Who stay by your side and never leave.
They'll trust you with their gentle heart,
And stand with you when worlds fall apart.

They'll help you find the light through gray,
And guide you on your dream's own way.
They lift you up when hope feels small,
And walk beside you through it all.

The best kind love without a price,
So purely, freely, warm and nice.
No need for words, no need to try—
Their love is endless, strong, and high.

— July 7, 2024

ЗА ОБРІЄМ

Є далекі люди і є близькі.
А бувають такі — до нестями дикі.
Як шляхи невідомі і надто вузькі,
Та в кінці розумієш — вони великі.

Є погані вчинки і добрі є.
А бувають такі — зрозуміти важко.
Що чекає там, за далеким обрієм?
І куди знов летиш, моя люба пташко?

17.06.24

BEYOND THE HORIZON

Some people feel near, and some are far,
And some burn wild like a falling star.
Like narrow roads through lands unknown—
But in the end, their worth is shown.

There's good and bad in what we do,
And some things blur the right and true.
What lies beyond that distant line?
And where, dear bird, does your soul fly this time?

— June 17, 2024

МЕТЕЛИКИ

Буває повідомлення відкриєш,
А звідти, як метелики, слова
Врізнобіч розлітаються. Радієш,
Сидиш як зачарований, не смієш
Спинити ненароком ці дива.

Торкаються обличчя і волосся,
І ти сидиш – такий весь у пилку.
І сяєш. Бо чужим словам вдалося
Зігріти, наче сонечку – колосся,
Що зібране чекає на току.

29.06.24

BUTTERFLIES

At times, you open up a message thread,
And words fly out like butterflies instead—
They scatter wide, like magic in the air,
You sit there glowing, caught within their care,
Afraid to break the moment they have spread.

They brush your face, they tangle in your hair,
And you just sit there, dusted, light as air.
You shine—because those simple words could be
A sunbeam warming gently, like the sea
Of wheat that waits in golden reverie.

— June 29, 2024

ЯКА Я Є

Яка я є? Якою хочу бути?
Чого бажає внутрішнє дитя?
Що саме я хотіла би забути,
Що пам'ятати все моє життя?
Якими мріями, скажи відверто,
Втішаєшся, моя душа, живеш?
Куди прямуєш впевнено, уперто?
Чому встаєш, коли, бува, впадеш?
Яка мета дає наснаги жити?
Твоєї сили де є джерело?
У дощ, у хуртовину тебе вкрити,
Подарувати затишок, тепло,
Натхнення, радість, прагнення творити —
Хто все це робить, хто дає тобі?
Моя душа, чому так прагнеш жити
На повну силу в будь-якій добі?

11.01.24

WHO I AM

Who am I now? And who do I still yearn
To be, as silent questions start to burn?
What does the child within me seek to keep?
What would I trade away, or bury deep?
What dreams, dear soul, still light your hidden way,
What secret hopes still guide you day by day?
Where are you headed, strong and full of fire?
What lifts you up again from ash and mire?
What goal still feeds the will to rise and strive?
What is the source that keeps your flame alive?
Through rain and storm, who shields you from the cold,
And wraps you gently when the night takes hold?
Who gives you joy, and hunger to create—
To shape your world, to fight, to challenge fate?
My soul, what drives you still to rise and be—
So fiercely whole, so wildly, deeply me?

— January 11, 2024

ПОДЯКУЙ

Що ти щасливий, кричати не варто,
Просто подякуй тому, хто поряд,
Тому, хто втішить в хвилину горя,
Хто зрозуміє думки і жарти.

Звичайні люди, що поряд з тобою,
Неначе ангели можуть бути.
Тепло сердечне зумій відчути:
В оселі рідній й на полі бою.

У горах, в місті чи біля моря,
В годину суму, у мить азарту
Щасливий ти? Кричати не варто.
Просто подякуй тому, хто поряд.

21.03.24

JUST SAY THANK YOU

No need to shout how happy you feel—
Just thank the one whose care is real.
The one who stays when times are grim,
Who gets your jokes and hears your whim.

The simple souls who walk beside,
Like angels sent to be your guide.
Learn to feel their quiet light—
At home, at war, in darkest night.

On mountain peaks, or by the shore,
In quiet grief or joyful roar—
You're happy now? Don't make it grand—
Just thank the one who took your hand.

— March 21, 2024

ЛЮБОВ

Хтось там, угорі, береже мене, любить.
Хтось тут, унизу, і цінує, й голубить.
Така вона є — і земна, і небесна
Любов, така звична і вічна, чудесна.

І, може, не все так уже і погано,
Якщо тебе люблять завжди, без омани,
Відкрито чи, може, тримають в секреті,
Десь там, угорі, або тут, на планеті.

Якщо тобі раптом самотньо, людино,
Якщо тобі сумно, та ще й безпричинно,
Згадай, що є хтось, угорі або поряд,
Хто любить тебе і у щасті, і в горі.

15.12.24

LOVE

Someone above is watching with care,
Loving me deeply, always right there.
And someone below, with kindness and grace,
Holds me close in a warm embrace.

For love is both heavenly and earthbound,
So simple, eternal, quietly profound.
And maybe life isn't so broken, so bad,
If love surrounds—both joyful and sad.

If ever you're lonely, without a clear reason,
If sorrow creeps in with the changing season—
Remember, there's someone—on Earth or above—
Who holds you in sorrow, who loves you with love.

— December 15, 2024

ДУША-ПАВУТИНКА

Моя душа неначе павутинка.
Та, що на дереві від холоду тремтить.
На ній — дощу краплина як сльозинка,
Готова зникнути на сонці в кожну мить.

Навколо круговерть досягнень, звершень,
Напевно, й втрати є у кожного свої.
Та в душу-павутинку суму шершень
Потрапив знову і веде свої бої.

Хто переможе? Хто врятує? Хто це?
Не передбачити. Рятунку не знайти.
Аби у душу повернулось сонце,
Осяяла б вона усі свої світи...

06.10.24

SOUL-WEB

My soul's a web, so fragile, thin, and light—
It trembles on the tree in morning's chill.
A drop of rain clings to it, tear-like bright,
Ready to vanish when the sun stands still.

Around me—storms of triumph, loss, and gain,
Each heart, no doubt, has burdens it must bear.
Yet in my web-soul creeps the hornet—pain—
And battles quietly within its lair.

Who wins? Who saves? Who breaks the threadless chain?
No answers come, no cure, no place to flee...
If only sunlight touched my soul again—
It just might light the worlds inside of me.

— October 6, 2024

ДЕСЬ ОТАМ

Іноді я думаю про смерть.
Чи боюся вмерти? Мабуть,ні.
Але сниться іноді мені,
Що заносить душу в круговерть.
І вона літає між світів,
В паралельних вимірах живе.
Бачить щось знайоме чи нове,
Чує невимовний Божий спів.
Зустрічає рідних, що вже там.
Наче крізь тумани, бачить шлях,
Що мандрує по чужих світах –
І немає краю довгим дням.
У такі моменти відчуття,
Наче я не вдома на Землі.
Дім мій десь отам, у тій імлі,
Десь отам моє нове життя...

20.09.24

SOMEWHERE OUT THERE

At times, I find myself in thought of death.
Do I fear it? No—perhaps I don't.
But dreams will come, and in them, I am sent
Into a whirl where souls forget their breath.
And there my spirit drifts through realms unknown,
In parallel dimensions, far and deep.
It sees familiar things and those it's never known,
And hears God's voice—too vast for words to keep.
It meets the ones I've loved who've gone ahead,
And through a misty veil, it sees a way—
A winding path where silent shadows tread,
Where time dissolves in one eternal day.
In such a moment, I can feel it true:
This world, this Earth, is not my final key.
My home is far beyond what eyes can view—
Somewhere out there, my soul is truly free.

— September 20, 2024

РІДНІ З НАМИ

У кожного є хтось, кого немає.
Такі часи. Така реальність — біль.
Що буде далі, теж ніхто не знає.
Погрожує біда нам звідусіль.

Несе у серці кожен порожнечу,
Бо рідні душі, наш безцінний Рід,
Зібралися у подорож лелечу
І полетіли у далекий світ.

Залишили у пам'яті лиш вогник,
Що зігріває в темні-темні дні.
Та інколи душа ночами стогне,
Коли приходять рідні уві сні.

Залишили в серцях болючі шрами.
Але на мить послухайте сюди:
Нема їх поруч, але рідні з нами
В думках, серцях, у спогадах завжди.

14.11.24

OUR LOVED ONES ARE WITH US

We all have someone who is gone from here—
Such are the times, this pain is sharp and real.
What lies ahead remains unknown, unclear,
While threats and shadows round us still reveal.

Each heart now carries silent, aching space,
For dearest souls—our kin, our sacred line—
Have taken flight to some far distant place,
Like storks that soar beyond the edge of time.

They left behind a spark, a gentle gleam,
That warms us through the coldest, darkest night.
Yet still, our souls may cry out in a dream
When loved ones visit, glowing soft with light.

They left us scars that time cannot erase.
But listen now—come close and understand:
Though gone from sight, they still remain in place—
In thoughts, in hearts, in memory's gentle hand.

— November 14, 2024

ПОЛІТ

Життя — то неначе політ у хмарах.
Для деяких — просто падіння з неба.
Для когось — безкрайні піски Сахари.
Скажи, чим є власне життя для тебе?

На кожного, хто уміє літати,
Як мінімум, знайдеться п'ять особин,

Хто стане щиро тобі співчувати,
Жаліючи начебто ти «не в собі».
Десяток запевнять тебе, що марно
Свій час витрачати на підготовку.

Політ є ілюзія, досить гарна,
Але то марево, немає толку.

Побачиш здивованих сотню, може,
Півсотні таких, що зламали б крила,
Та пару ділків, що уміють, схоже,

Продати навіть чужі вітрила.
Навколо безліч людей без віри.
Нехай слова ці тебе та й не спинять.

Бо є на світі душа, що повірить...
Літай, не бійся, літай же, мій сину.

21.04.24

FLIGHT

Life is a flight through clouds above—
For some, it's just a fall from height.
For others, it's a desert rough,
So tell me—what is life in your own sight?
For every soul that dares to fly,
At least five more will cast their doubt,
They'll pity you with wary eye,
As if you've lost your mind throughout.
A dozen more will preach and say
That all your training is in vain.
“Flight's just illusion, anyway—
A pretty dream, with little gain.”
You'll see a hundred stares of shock,
And fifty more who'd clip your wings,
A few who'd sell, like trading stock,
Another's sails—and other things.
The world is full of hearts that fear.
Don't let their words restrain your climb.
There is a soul who sees you clear—
So fly, my son. Now is your time.

— April 21, 2024

НЕНАЧЕ СЯЙВО

Є такі люди — неначе сяйво.
Їх жести, погляди, дотик рук
Зціляють душу, стинають зайве,
Печаль тікає немов павук.

Їх душі сяють яскравим сонцем
І випромінюють сенс життя,
Як теплий подих весни в віконце,
Крізь стіни затхлого забуття.

Бо мають силу збудити й мертвих,
Які в стражданнях і самоті,
Серед умов, часом нестерпних,
Згубити встигли серця святі.

Є такі люди — велика сила
Їм дана Богом — жити світ.
Лікують душу, дарують крила,
Аби продовжив ти свій політ.

17.12.23

LIKE A LIGHT

There are such people—like beams of light,
Their touch, their glance, their voice so kind,
Can heal your soul and clear your sight,
Make sorrow flee and peace unwind.

Their souls shine bright like morning sun,
They radiate life's truest grace—
Like springtime's breath when cold is done,
They warm the heart, they clear the space.

They wake the dead in spirit's pain,
Who've lost their way in silent grief,
In bitter times, through harshest strain,
They bring to hearts a sweet relief.

These people shine with sacred power—
A gift from God, their light won't cease.
They lift us up in darkest hour,
And give us wings to soar in peace.

— December 17, 2023

Є ТАКІ ЛЮДИ

Вона є в багатьох телефонних записниках мешканців нашого міста. Людина з великої букви, хоча на вигляд — звичайна собі жіночка, що все своє життя допомагає народитися на світ новим людям у місті Дніпро. Кульбач Ірина Іванівна.

В той день, коли після чергового ракетного обстрілу ми зайшли на територію пологового будинку, нас зустріла незвична для цього місця тиша, наче з фільму жахів. І лише хрускіт битого скла під ногами краєв цю моторошну тишу, повертаючи нас у реальність.

Ми йдемо у напрямку, де раніше був кабінет Ірини Іванівни. Підходимо до ганку і чуємо позаду знайомий голос:

– О, лелека прилетів!

Її голос, її живий голос посеред мертвої тиші. Вона стоїть серед уламків лікарні, яка стала для неї другою домівкою, стоїть там, де зараз все понівечене і розтрощене, і все одно радіє диву — лелека прилетів! Тож життя продовжується!

– Ви як?

– Все добре. Головне, що усі цілі, а інше... Інше все — виправимо, відновимо. Якщо можете, допоможіть повиносити уламки й сміття та попідмітати скло.

Підходить старша акушерка Тамара. Вона завжди така, знаєте, жагуча брюнетка, але зараз обидві жінки притрушені попелом та пилом, лише очі блищать.

– Вашого залу теж тепер немає...

– Це зараз не має ніякого значення. Головне, що всі живі, усіх встигли вивезти.

Ми нарешті починаємо дихати... Жахлива потвора страху і відчаю починає відступати. Ми обходимо будівлю. Оглядаємо вирву від ракети — якраз навпроти паркану з написами “дякую за доньку”, “дякую за сина” — все як у фільмах про апокаліпсис... Але це не фільм. Ми тепер у ньому живемо.

Пізніше акушерка розповідала, як благала Ірину Іванівну зайти в укриття, сховатися під час обстрілу, але вона не

могла — бігла рятувати людей знов і знов.

Впала в яму, що утворилася від зруйнованої балки, провалилася у повний зріст. Просто якимось дивом нічого не зламала собі — руки-ноги залишилися цілі, дякувати Богу. Її витягли, і вона знову побігла рятувати потерпілих. Бо це ж — люди!

Постійно зі слухавкою. Дзвонить всім, хто вже встиг добратися до свого дому, заспокоює. І продовжує консультувати пацієнтів. А на тому кінці слухавки ніхто навіть не усвідомлює, що вона щойно вийшла з-під завалів. Ніхто не розуміє, що Ірина Іванівна не спиняється ні на хвилину й продовжує вкривати, огортати своєю турботою жінок та малюків.

В інших корпусах лікарні вибиті усі вікна. Проте лікарі та медсестри сидять у своїх кабінетах і роблять свою роботу. У верхньому одязі, бо холодно. З приміщень дитячого відділення вимітають розбите скло, вивалюють його просто з вікон на вулицю — дзвін битого скла розноситься по подвір'ю.

Розумієте, дивує не те, що нас намагаються вбити російські ракети — наміри “братнього” народу ми вже давно зрозуміли, — нас здивувала неймовірна воля до життя таких людей як Ірина Іванівна, акушерка Тамара та інший медичний персонал Університетської Лікарні міста Дніпро. Просто уявіть собі: люди вийшли з-під завалів, голими руками розчистили робочі місця і продовжили робити свою справу — лікувати людей.

*Told by Svitlana Kresina, resident of Dnipro.
Written and adapted by Lilia Yermak.*

THERE ARE SUCH PEOPLE

Her name appears in the contact lists of countless people across our city. A woman with a capital “W”—though she may look like an ordinary lady, she has spent her entire life helping new lives enter the world right here in Dnipro. Her name is Iryna Ivanivna Kulbach.

The day we arrived at the maternity hospital after yet another missile strike, the silence was almost unbearable—unnatural for this place, like a scene from a horror film. Only the crunch of shattered glass underfoot reminded us that this was real. Too real.

We moved toward what used to be Iryna Ivanivna’s office. As we approached the entrance, a familiar voice rang out from behind us:

“Ah, the stork has returned!”

Her voice—so alive, so real—cut through the dead silence. There she stood, among the broken remains of the hospital that had become her second home. Everything around her was torn apart, ruined, and yet she smiled at the miracle: the stork had returned. Life goes on.

“How are you?” we asked.

“All right,” she replied. “The most important thing is that everyone’s alive. The rest? We’ll fix it. We’ll rebuild. If you can, please help clear the rubble and sweep the glass.”

Tamara, the senior midwife, joined us. Usually vibrant and sharp, a real firebrand of a brunette—but now both women were covered in dust and ash. Only their eyes still shone.

“Your delivery room is gone,” someone said quietly.

“That doesn’t matter now. What matters is that we got everyone out. We can breathe again... The terrible beast of fear and despair is retreating.”

We walked around the building and saw the crater left by the missile—right in front of the fence still painted with messages like “Thank you for our daughter” and “Thank you for our son.” It looked like a scene from an apocalypse film... but this isn’t a film. This is where we live now.

Later, the midwife told us how she had begged Iryna Ivanivna to take shelter during the strike. But she couldn't. She was too busy saving others—again and again. At one point, she fell into a pit left by a collapsed beam. She dropped in full height, yet somehow, miraculously, she didn't break a bone. Her arms, her legs—intact. Thank God. They pulled her out—and she went right back to rescue the injured. Because they are people.

She never lets go of her phone. Constantly calling, checking on those who made it home, calming fears, giving advice. Her patients have no idea that she just emerged from the rubble. They don't know that Iryna Ivanivna hasn't stopped for even a moment—that she continues to wrap women and newborns in care and strength.

Other hospital buildings had every window shattered. Still, doctors and nurses sat at their desks, doing their work. Wearing their coats—it's cold. They swept broken glass from the children's wing, tossed it through the windows, the sound echoing across the courtyard.

You know, what surprised us wasn't that Russian missiles tried to kill us—we've long since stopped being shocked by the "brotherly" nation's intent. What amazed us was the unshakable will to live shown by people like Iryna Ivanivna, Tamara the midwife, and the entire staff of the University Hospital in Dnipro.

Just imagine: people crawling out from under rubble, clearing their workplaces with bare hands—and returning to their mission. To heal. To help. To bring life.

ПОЧУТТЯ ПРОВИНИ

– Я відчуваю провину, коли вночі вмикаю підігрів сидіння в машині. В той час, як хлопці мерзнуть в окопах...

– А я, коли лягаю спати у своє ліжко. Бо воно в мене ще є...

Здається, настав момент, коли порада «просто роби свою роботу» — вже не допомагає. Бо зараз пів країни — це суцільний згусток нереального болю. Інша половина — майже повністю залита їдким відчуттям провини.

Бо поки ти зранку п'єш каву і біжиш на роботу, у когось цей ранок не настає взагалі. Поки ти стоїш під теплими струменями ранкового душу, хтось помирає від нестачі питної води. В той час, коли відправляєш ті нещасні п'ятсот гривень на армію, десть від російської кулі все одно помирає хтось із наших. Поки намагаєшся просто жити те своє життя, десть на небо відлітає душа ще однієї дитинки, яка точно не мала бачити цієї війни. Вона не повинна була так скоро покидати цей світ.

Десть комусь допоможеш, десть поволонтериш, десть щось потрібне знайдеш, працюєш майже без вихідних. Проте, що б ти не робив, здається, всього буде замало. І хоч воно насправді не зовсім так, змученому серцю це навряд чи доведеш.

Я знаю, що з почуттям провини за те, що зараз там, вдома, комусь гірше, ніж тобі тут, у безпеці, не можливо ні домовитися, ні справитися. І точно нічим не заглушити. Але кожного дня жалкую, що я не якийсь супер-медик, супер-кіборг, супер-рятувальник чи супер-спеціаліст-із-не-знаючого. Аби змогти зробити більше. Думаю про це і так само подумки дякую ЗСУ за те, що вони є.

Та ось, збираюся пити духмяний чай у теплій кімнаті, а почуття провини знову накриває як цунамі від думки про те, що саме в цей момент комусь в окопах того чаю хочеться значно сильніше, а у когось щойно не стало даху над головою.

*A confession by Anna Semeniuk, resident of Uzhhorod.
Written and adapted by Lilia Yermak.*

A CONFESSION OF GUILT

“I feel guilty turning on the heated seat in my car at night.
While guys out there freeze in the trenches...”
“And I feel it when I crawl into my bed.
Because I still have one...”

It feels like the old advice—“Just focus on your work”—doesn’t cut it anymore. Right now, half of Ukraine is a pulsing knot of impossible pain. The other half is drowning in corrosive guilt. Because while you’re sipping your morning coffee and heading to work, someone else doesn’t get to see that morning at all. While you’re standing under warm water in the shower, someone is dying of thirst. You transfer 500 hryvnias to the army, and yet—somewhere—a bullet still finds one of ours. You’re just trying to live your life... And in that same moment, a child’s soul drifts upward— a child who should never have seen this war, who shouldn’t have left this world so soon.

You help where you can. You volunteer.

You find what’s needed. You work without weekends.

And still—it feels like it’s never enough. Even though, deep down, you know that’s not quite true... your tired heart doesn’t listen.

I know you can’t reason with this guilt— the guilt that comes from knowing that back home, someone always has it worse while you’re here, safe. You can’t talk it away. You can’t numb it.

Every day, I wish I were someone more:

A super-doctor. A super-soldier.

A super-rescuer. A super-anything.

Someone who could do more. I think about that all the time. And I silently thank the Armed Forces of Ukraine for simply being. But then I sit down with a warm cup of tea in a quiet room, and that guilt washes over me like a tsunami.

Because someone in a trench would want this tea so much more. Because someone just lost their roof. Because someone’s whole world just collapsed while I sip mine in peace.

СНОВИДІННЯ

Чи то зимове сонцестояння подіяло, чи від високої температури і лихоманки, та наснилося мені сьогодні вночі, начебто я подорожую у часі.

Закинуло мене у 1985 рік. Група людей здивовано мене розглядає, витріщається на смартфон і смартвотч, переглядаються з посмішкою, наче кажуть один одному: «Що це за божевільну до нас занесло, ще й верзе казна що»...

А я розповідаю їм, хвилюючись: «Та ви розумієте, буде революція, Радянський Союз розпадеться, а потім страшна війна, російська армія прийде на нашу землю вбивати нас».

І ніхто мені не вірить.

А я уві сні у повному розпачі, бо здається, що мене занесло у минуле не випадково, що це така місія — попередити, щоб країна встигла підготуватися, озброїтися, навчити армію.

А мені ніхто не вірить.

Мабуть, і я б не повірила, якби не дожила до цих подій і на власні очі не побачила реальність.

Колись моя бабуся говорила: «Не треба яке плаття, такі й туфлі, дівчата. Головне — щоб не було голоду і війни».

Тепер ось і я стану колись бабусею і говоритиму своїм онукам: «Тільки б не було війни»...

Бережи Господь нас усіх.

*A dream by Lilia Yermak,
born in the Zaporizhzhia region.*

DREAMWALKER

Maybe it was the winter solstice.
Or maybe it was the fever, the high temperature.
But last night—I dreamed I was traveling through time.
Suddenly, I was in the year 1985.
A group of people stared at me with wide eyes— puzzled by my
smartphone and smartwatch. They exchanged amused glances
as if to say:
“Who is this lunatic, and what on Earth is she babbling about?”
And there I was—anxious, trembling—trying to explain:
“Don’t you see? There will be a revolution. The Soviet Union will
collapse. And then, one day... there will be a war. A real war. The
Russian army will come to our land. They will come to kill us.”
But no one believed me.
In the dream, I felt helpless—crushed by the weight of knowing.
It seemed I had been sent to the past on purpose.
Like it was my mission:
To warn them. So the country could prepare.
Arm itself. Train its army. Be ready.
But no one believed me.
And maybe... I wouldn’t have believed it either, if I hadn’t lived
through it. If I hadn’t seen it with my own eyes.
Once, my grandmother used to say:
“Girls, don’t worry about the dress or the shoes. Just let there be
no hunger... And no war.”
Now one day, I too will be a grandmother. And I’ll tell my
grandchildren, with the same quiet hope:
“Just let there be no war...”
May God protect us all.

НЕВІДОМІСТЬ

Сьогодні рівно рік, як я приїхала з батьками до Варшави. Рівно рік, як не дихаю смачним і ніжним повітрям рідного Харкова. Все, що було зрозумілим, звичним і таким рідним, залишилося позаду, у минулому. А попереду було найскладніше: чужа країна, чужа мова, чужі звичаї. І невизначеність.

Нас ніхто не чекав. Деякі люди, що їхали разом з нами, вже обнімалися з рідними. Когось зустрічали друзі, хтось дзвонив знайомим. Група пасажирів поступово розчинилася у навколишньому просторі. Ми лишилися самі. Нас ніхто не зустрічав, у нас в Польщі нікого немає.

Дочекалися ранку, коли на роботу прийдуть волонтери та скажуть, що нам робити. Нам роз'яснили, що біженців заселяють у найбільший у Варшаві табір, до якого ще треба було добратися. Спочатку до Західного Вокзалу електричкою, а звідти вже автобусом. Ми з батьками були втомлені і голодні — три дні далекої дороги, три дні утікання від війни. Неподалік побачили Макдональд, взяли картоплю фрі, нагетси, чізбургери і гарячий чай. Було так смачно, наче ми не їли цілу вічність.

Треба було ще знайти новий одяг, бо, тікаючи, ми майже нічого не взяли з собою — весь наш скарб залишився вдома. Ми з мамою трохи заблукали поміж тими варшавськими “склепами” і торговими центрами. Коли повернулися назад, до тата, було вже досить пізно, тому вирішили заночувати на вокзалі. Спали буквально сидючи, але хоча б у теплі.

Наступного дня ми добралися до табору біженців, там нас зареєстрували та поселили у величезному спортивному залі, розрахованому на 1500 осіб.

Розкладні ліжка були повсюди, здавалося, їх безліч. Центр для біженців мав їдальню, туалети, душові кабінки. Я озиралася навкруги і не могла прийти до тями у цій новій, такій чужій реальності. Мое життя розділилося на “до” і “після”.

Приходило усвідомлення, що більше ніколи воно не буде таким, як раніше. Війна змінила все. Так, не було повітряних тривог, не було вибухів, небо не спалахувало заревом від пожеж, але навкруги все було незнайоме, чуже...

А попереду — невідомість.

В такі моменти життя починаєш вірити в Бога. Одна жінка розповідала як евакуювали її родину. Вона їхала у невідомість з сестрою і чотирма дітьми. Молодшого племінника вже рік як лікували від лейкемії. До евакуації дитина місяцями жила у лікарняній палаті, а тут — три доби у автобусі, повному біженців. Дуже переживала за хлопця, та янгол-охоронець уберег від нещастя чи якоїсь інфекції.

Жіночка з Берислава весь час згадувала рідний дім. Майже всю окупацію прожила разом з донькою, яка має інвалідність, у місті, але потім, коли не стало тепла і світла, наважилася на евакуацію. Її найкращі спогади пов'язані з рідною домівкою, там залишилася частинка її душі. Як же я її розумію...

Сьогодні рівно рік, як я у Варшаві. Та не передати словами, як я хочу додому — зустрітися нарешті зі своїм рідним Харковом, щоб більше ніколи так надовго не покидати його

*Memories of Tetyana Oleksiieva,
resident of the city of Kharkiv.
Written and adapted by Lilia Yermak.*

THE UNKNOWN

Today marks exactly one year since I arrived in Warsaw with my parents. One year since I last breathed in the soft, familiar air of my beloved Kharkiv. Everything that once felt clear, routine, and comforting was left behind.

What lay ahead was the hardest part: a foreign country, a foreign language, foreign customs— and the crushing weight of the unknown.

No one was waiting for us. Some of the people we traveled with were already hugging loved ones. Others were being picked up by friends, or calling someone they knew. One by one, the group of passengers scattered into the city. And we were left alone. No one to meet us. No one in Poland who even knew our names. We waited until morning, hoping someone would guide us.

Eventually, volunteers arrived and explained what to do. They said refugees were being sent to the largest camp in Warsaw, but we'd have to get there ourselves— first by commuter train to the West Station, then by bus.

My parents and I were exhausted and starving.

Three days on the road.

Three days fleeing war.

We spotted a McDonald's nearby and ordered fries, nuggets, cheeseburgers, and hot tea. It tasted like the first real meal in an eternity. We needed new clothes too— we had fled with almost nothing. Our entire life was left behind.

My mother and I got lost in a maze of Polish shops and malls. By the time we found our way back to my father, it was late. We decided to sleep at the station—sitting up, but at least warm.

The next day we finally reached the refugee center. They registered us and gave us space in a massive sports hall made for 1,500 people. Folding cots were everywhere, lined up in rows without end. There was a cafeteria, restrooms, and showers.

I looked around, overwhelmed by this new and foreign reality. My life had split into two pieces: before and after.

And I was slowly realizing— it would never go back to what it was.

There were no sirens. No explosions. No skies lit by fires. But still, everything felt strange. Unfamiliar. Not mine. And ahead of us... was nothing but uncertainty. It's at moments like this that you begin to believe in God.

One woman shared how she and her sister fled with four children. Her youngest nephew had been fighting leukemia for a year. He had lived in a hospital room for months. Then came the evacuation—three days on a crowded bus. She was terrified for him. But somehow—miraculously—his guardian angel kept him safe.

Another woman from Beryslav kept speaking of her home. She spent nearly the whole occupation in her house with her daughter, who has a disability. When the heat and electricity finally ran out, she found the courage to evacuate. Her favorite memories were all tied to that home. She said she left a piece of her soul there. And I understood her completely.

Today makes one full year since I've been in Warsaw. But words can't describe how much I want to go home— to finally see my beloved Kharkiv again, and to never be separated from it for so long ever again.

СУСІД ВОЛОДЯ

Казав колись мій дідो: обирай не хату, обирай сусідів!

Вкотре переконуюся, які золоті слова, воістину.

Повертаючись з донечкою вранці з укриття, біля дому застаємо епічну картину, яка просто повинна залишитися у нашій пам'яті назавжди.

На порожньому перехресті на асфальтованій дорозі наша техніка втратила “гусеничку”. Це була перша у колоні одиниця, тож, відповідно, зупинилася уся колона. Дощ. На кожній машині наші воїни. Цивільних людей ніде немає. Але ніт! Вони раптом є! Наче у кліпі відбувається миттєва зміна декорацій:

Кліп очима раз — мій всюдисущий сусід Володя вже розрулює на перехресті “двіж” машин, звільняє зону доступу до гусениці.

Кліп очима два — вжууух і хтозна-звідки біжать дядьки і домкратять об'єкт, а Володя вже тягне ящик із металевим клепанням і шматками, реально шматками іншої гусениці, бо ж у хазайстві має бути всьо!

Кліп очима три — відкілясь взялися хлопці-підлітки, стрибають біля колони і роздають солдатам коробки з піцою. Жіночка з термосом наливає у одноразові скляночки чай з лимоном.

Бабуся у бордовій хустці віку як верба біля річки роздає снікери, банани і цукерки.

Ще дві жінки розносять між машинами клейончасті дощовики, сині та зелені, — і враз колона яскравішає, наповнюється ароматами чаю та піци, і зігрівається потужною теплотою наших сусідів.

— Дякую, тьотю, ми не голодні! — протестують хлопці.

Але тьотя строго наказує:

— Ану атставіть! Беріть! Солдат їсть — служба йдьот!

Бистренько жуйте, доки тепле!

Кліп четвертий раз — Володя вже командує:

– Ану придержи, ану клепони отуто, ану осюди-во, ану ще давай разок для прохвілактікі! О, воно, оце діло! Ану давай на рраз-два!

І все це несеться і робиться так по-мурашиному одночасно, раптом, несподівано, в дощ і все до ладу, що я стою немов у сповільненому часі, дивлюся на свою завмерлу доньку, яка то все вбирає очима і радісно гукає:

– Мам, поладнали, ура! Дивися, прокрутка є, бачиш!?

Старший у колоні, суворий такий чоловік, тисне нашому сусідові Володі руку:

– Батя, ну ти дайош! Виручив, брат!

Володя скромно відповідає:

– Та, ділов там! Воюйте!

Вони обіймаються, колона рушає далі. Бабуся хрестить їх у спини, дядьки кричать «Слава Україні!», а Володя мовчки витирає руки.

Люди ще стоять на мосту, дивлячись услід захисникам.

І так це все раптом буденно і прекрасно, що дощ раптом стає і не дощ, а на очі навертаються сльози радості, в голові звучить пісня голосом малого хлопчενяти з інету:

«А ми туую червону калину підіймеемооо... »

І я йому вірю.

Україна переможе.

Бо люди це і є Україна.

А ми непереможні.

*An incredible story by Kateryna Isaienko,
resident of the city of Nizhyn.
Written and adapted by Lilia Yermak.*

NEIGHBOR VOLODIA

My grandfather used to say:

“Don’t choose the house. Choose the neighbors.”

And time and time again, I’m reminded how golden those words really are.

One morning, my daughter and I were returning home from the bomb shelter. That’s when we saw it—an epic sight, the kind that stays with you forever. At an empty intersection near our house, a military vehicle had thrown a track. It was the first in the convoy, which meant the entire column had stopped. Rain was falling. Soldiers sat quietly on their machines. No civilians in sight.

Or so it seemed. Suddenly—like a movie scene that jumps between camera cuts—

Cut One:

There’s Volodia, our ever-present neighbor, already out in the middle of the intersection. He’s directing traffic around the tank, clearing space so the crew can get to work.

Cut Two:

Boom—out of nowhere, local men show up with jacks, lifting the disabled track. And Volodia? He’s dragging over a crate full of scrap metal and spare treads. Because of course he has those. Every Ukrainian household should be ready for anything, right?

Cut Three:

Teenagers appear, bouncing between armored vehicles, handing out boxes of pizza. A woman pours tea with lemon from a thermos into little paper cups. An elderly granny, as old as the willow by the river, is giving away Snickers, bananas, and candy. Two more women walk the line passing out plastic rain ponchos—blue and green.

Suddenly the column is glowing with color, steaming with the scent of hot tea and pizza, and warmed by the fierce, unmistakable heat of Ukrainian neighborliness.

“Thank you, ma’am, we’re not hungry,” the soldiers protest.

But the auntie snaps back:

“Cut it out! Eat! Soldiers eat—soldiers fight! Chew fast while it’s hot!”

Cut Four:

Volodia’s in full command mode:

“Hold that—yeah, just there— tighten that bolt—there we go, once more for good measure. Boom! That’s the stuff. Now let’s move, on the count of one-two!” Everything’s happening in perfect, buzzing, synchronized chaos. In the rain. Out of nowhere. And somehow—everything is working.

I stand frozen, watching it all unfold like in slow motion. My daughter is standing beside me, eyes wide, taking it all in. And suddenly she beams:

“Mom! They fixed it! Look, it’s turning! See?!”

The commander—stern and quiet—shakes Volodia’s hand.

“Man, you saved us. Thank you, brother.”

Volodia shrugs.

“Nothing to it. You just go win this war.”

They hug. The convoy starts moving again. The old woman makes the sign of the cross toward their backs. Men on the sidewalk yell “Glory to Ukraine!” Volodia quietly wipes his hands. The people remain standing on the bridge, watching the soldiers roll on. And it’s all so simple. So ordinary. So beautiful.

The rain stops feeling like rain. Tears come instead—tears of gratitude. And in my head, I hear that little boy’s voice from the internet:

“We will raise that red viburnum tree again...”

And I believe him.

Ukraine will win.

Because Ukraine is people.

And we— we are unstoppable.

СЕЛО І ЛЮДИ

Ми приїхали в те село і почали займати оборону. Хлопці потроху копати почали — не окоп, звичайно, а таке, аби можна було впасти туди під час обстрілу. Я не знаю, скільки хвилин пройшло, але я просто отетерів від того, що незабаром побачив.

Знаєш, коли у людей городи починаються, усі прив'язують на велік до рами лопати і йдуть щось там саджати? Оце була така сама картина, тільки їхало на мене на цих роверах майже все село: чоловіки, жінки, усі. Пригнали і дивляться на мене, ну, типу, командуй! У мене відібрало мову. Стою як телепень, дивлюсь на них. Селяни бігом відкручують від веліків свої лопати й питають: “Синку, де копати?”

Я зібрався з духом, кажу:

– Не треба нічого, красно дякую, ми самі впораємось!

Але того вже ніхто не чув, лопати пішли в хід.

За кілька днів суне на нас колона кацапської техніки. У мене необстріляні молоді пацани. Побачили ворога, кричать:

– Танки пруть!

Розвертаюсь, а до нас народ із села хмарою валить і теж кричить:

– Хлопці, танки кацапські пруть, шо делать? Кажіть, як помагать? Ми готові до бою!

На мене наче відро води крижаної вивернули. Дивлюсь на все це і плачу. Командую їм: бігом назад, ану, по хатам! Та ніхто й не думає. Кричу знов: по хатам, кому сказав! Безнадьога, пруть з голими руками! Я малих своїх пару чоловік смикнув, кажу: розверніть їх бігом додому! Та де там! Підбігає до мене мужик, 73 роки, і каже:

– Синку, дай гранату, я все життя комунальником пропрацював і знаю, які комунікації під ліс ідуть. Зараз трубами на перехрестя вискочу, гранату кину і назад в трубу. Клянусь, я ледве не здурів з тих людей. Бій цілий день, арта крайню вулицю накрила — 25 хат горять, слава богу, всі живі. Ми ж ворожу техніку довбемо.

Вони втямили, що в лоб не прорвуться, давай перти на нас з флангів. Палимо їхні танки, беги, все підряд, що бачимо. Розлітаються їхні Т-90 як пір'я на вітрові. Хлопці мої спрацювались, кришать ворога. Під вечір інтенсивність спадає, відходять скоти. Малі мої кажуть:

– Може, відпочинемо?

Я собі думаю, втомилися хлопці, мабуть, відпускаю.

А вони, дивлюся, скидають броню, кидають зброю і біжать скоренько місцевим хати гасити.

Я знов плачу... Не можу спокійно на це дивитися і сам біжу помагати. А в голові думка: “Падлюки русняві! Задовбетесь «денацифікувати» країну, де населення поспішає будувати для армії укріплення, а після бою армія біжить рятувати людям хати.”

THE VILLAGE AND ITS PEOPLE

We had just arrived in the village to set up a defensive position. The guys began to dig—nothing fancy, just enough of a trench to drop into if the shelling started. I don't know how many minutes passed, but what I saw next left me completely speechless.

You know how, during planting season, villagers ride their bikes with shovels strapped to the frame, heading off to their gardens? Well, this looked exactly like that—only this time, they were all coming straight at me. Men, women—basically the whole village—riding in on bicycles like some epic brigade.

They stopped, looked at me—expecting me to take command.

And I just stood there like a fool, lost for words.

They started pulling the shovels off their bikes.

“Son, where do we dig?”

I finally gathered myself and stammered,

“No need, really—thank you so much—we've got it.”

But no one listened.

The shovels were already flying.

A few days later, we spotted a column of Russian vehicles headed our way. Most of my guys were young, hadn't seen real combat before.

“TANKS!” they shouted.

I turned and saw them— but behind the tanks, I saw something else: the villagers. All of them.

Charging toward us like a wave, yelling too:

“Boys! The Russians are coming! What do we do? Tell us how to help! We're ready!”

It hit me like a bucket of ice water. I looked around—and started crying. I shouted, “Get back to your homes! All of you!”

But no one moved. I yelled again: “I said GO HOME!”

Still nothing.

They stood there—empty hands, full hearts—refusing to leave.

One man ran up to me. Seventy-three years old. He said:

“Son, give me a grenade. I worked as a utility tech my whole life — I know where all the underground pipes run.

I'll crawl through them to the intersection, throw the grenade, and crawl back."

I swear, I nearly lost my mind from the bravery of these people.

The fighting lasted all day. Their artillery hit the far end of the village—25 houses on fire. Miraculously, everyone survived.

We kept hitting their armor. They realized they couldn't break us head-on, so they started flanking. We were torching tanks, BMPs—whatever we saw. Their T-90s blew apart like feathers in the wind. My guys—once green, now solid—held the line like veterans. By nightfall, the enemy started retreating.

The shelling eased. My boys turned to me and said:

"Commander... can we take a break?"

I nodded—figured they were tired, needed rest.

But then I watched them drop their gear—strip off their vests and rifles—and run straight toward the burning homes.

To help put out the fires.

And I cried again.

I couldn't just stand there—so I ran with them.

And in that moment, one thought echoed in my head:

You filthy Russian bastards. You'll never succeed in "denazifying" a country where civilians rush to dig trenches for the army—and the army rushes to save civilians' homes after the battle.

ВРЯТУВАТИ БУДЬ-ЯКОЮ ЦІНОЮ

Я врятував свою родину із пекла. Доньку та колишню дружину з її дитиною. Страшно про це навіть згадувати: такі жахливі речі зараз відбуваються тут, на українській землі, люди залякані, злі на тих, хто з ними таке зробив...

Коли почалася ця проклята війна, я подався до військкомату, але мене не взяли через інвалідність. Став допомагати волонтерам. Відправляв допомогу до Мелітополя — там моя старша сестра живе. Вона все життя працювала в АТБ, а зараз звільнили її онлайн і вже три місяці без роботи. І без грошей — переказував їй трохи на їжу, скільки міг...

Як людям вижити за таких умов? Магазили там, на окупованих територіях, повідчиняли тепер ці бандюгани, а люди від безвиході стали працювати на них. Умови жорсткі, ставлення як до рабів, не дай боже... Ще й від своїх гоніння — якщо працюєш у окупанта, значить, колаборант. Брат мій у водоканалі працював, майстер, на початку війни прийшов, посвідчення здав, звільнився. Керівництво, яке втекло раніше до Дніпра, зателефонувало, попросило налагодити роботу очисних споруд. Інакше могла статися катастрофа і місто втопилося б у лайні, перепрошую за вислів, але загроза така була. Брат погодився зібрати бригаду та організувати чергування на водоканалі, в принципі, заради міста тільки. І що в результаті? Його звинуватили у колаборанстві.

Усе зруйнувала ця війна. Все перевернула з ніг на голову.

Мама у Токмацькому районі проживає, теж під обстрілами, у нестерпних умовах. Там навіть лікарів нема.

Хотіла виїхати, не випустили, — ця сволота на блокпостах багато грошей хоче, безкоштовно не дає евакуюватися.

Моя молодша сестра з чоловіком і двома дітьми раніше блукали по квартирах у Мелітополі.

Коли її чоловікові запропонували роботу у Волновасі, де його родичі мешкають, вони переїхали. Спочатку жили в якійсь халупі, збирали років 8 на дім.

Сестра говорила, коли добрий варіант підвернувся, довелося залазити у борги, щоб купити добротний будинок. Ми приїжджали з батьками у гості та бачили, які вони щасливі були. Пам'ятаю, як Жанна зі сльозами розповідала, що не доїдали часом, аби борг повернути, а Костя цілодобово додому не приходив — на тракторі орав.

І ось прийшла війна. Ми всі дзвонили один одному, мама в Токмаку, брат і старша сестра в Мелітополі, а у Волновасі було вже гаряче — умовляли Жанну евакуюватися. Сестра не хотіла, казала — ми не поїдемо, нехай убивають. Проте, багато людей у місті почали все кидати і виїжджати, вулиці стали порожні, всюди розносився трупний запах.

Якось мародери залізли до них у будинок, коли вони спали. Це стало останньою краплею і сестра з сім'єю сіли в старенький жигуль і кинулися тікати. Ми чотири дні не знали, що з ними, поки вони не подзвонили нам із чужого номера. Вони петляли по ґрунтовці, повз блокпости — то орки, то наші... Коли закінчився бензин, окупанти їх заправили безкоштовно, дали їжу — і таке було. Інші в Гуляйполі посадили їх у підвал і наказали сидіти тихо і не рипатись, але вони втекли. Добралися до мами, в Токмацький район, а там глухомань така і всі принади окупації. Вони промучилися місяць і зважилися їхати назад:

– Брате, вибач, кому ми тут потрібні, а там наш дім, наш шматочок землі. Орки все розікрадуть, ти ж знаєш. Боюся залишитись знову без даху над головою. Не дай Бог бомжувати. Повертаємось. Що буде, те й буде. Як Бог дасть... Поїхали назад, у своє гніздечко. Шкода їх. Але я не засуджую їхнього вибору.

Спочатку я злий був на Всевишнього за все, що відбувається, потім багато чого зрозумів. Коли смерть стояла навпроти мене, тоді я й зрозумів. Зрозумів, що не час мені ще вмирати. Не просто багато чого зрозумів — переосмислив життя.

Із донькою я тримав зв'язок постійно. Їй 13 років і вона жила з мамою, тобто з моєю колишньою дружиною, та з 6-річним братиком на Колгоспці у Василівці. Там уже було гаряче — стріляли щодня, сильно стріляли. Дочка дзвонила постійно, розповідала, а я весь час як на голках від страху за неї.

Коли ситуація погіршилася і їх почали накривати «градами», зв'язок став пропадати, не було світла. Орки прагнули зайти до Василівки, стріляли по наших, наші стріляли по них — куди попадали і ті, й ті, одному Богові відомо. Я розумів, що все, їхати туди вже не можна, це небезпечно. Дзвонили з кожним днем все рідше — у них сідали телефони і зарядити не було де.

Коли моя кума з Білозерки зателефонувала і повідомила, що бомбардують Василівку і що замість лікарні вже згарище, я не міг заснути всю ніч: чи то від істерики куми, чи то від страху за своїх близьких. Геть спітнілий, голова болить, думки всілякі лізуть.

І ось, 4 квітня в обід дзвонить донька. Крізь плач дитячий почув:

– Тату, телефон сів, батарею натерла об штани і додзвонилася тобі. Ми у підвалі, не можемо вийти, щось двері заклинило. Тату, нас постійно бомблять, мені дуже страшно. Допоможи нам.

Я день ходив блідий, як смерть, нічого не їв, ні з ким не розмовляв. На ґрунті переживань сон наснився, що дочка загинула, але як — не пам'ятаю. Вранці встав, мене всього тіпало. Повідомили, що Василівку накрили «градами» знову, і я не витримав:

– Та пішло воно все пропадом. Немає сили жити у такому стресі.

Сів у машину й поїхав, як під гіпнозом — їхав туди, до того пекла. Рятувати дочку.

На блокпостах із міста випустили, а у Степногірську не випускали. Звідти вже чути було той армагедон, який там діявся. Я за статутом звернувся, прошу:

– Пустіть, хлопці, будь ласка, я встану на гору, гляну. Якщо небезпечно, повернусь. Я місцевий тут, всі дороги знаю. Мені б сім'ю врятувати...

Наставив на мене автомат один, каже: не можна.

Другий йому — та пусти його, дорослий, знає що робить.

У мене пак води був у багажнику, віддав їм. Пропустили. Їду далі. Страх почав пробирати від побаченого. Стільки машин на дорозі просто на шматки, військові, що обгоріли вщент, а довкола ні душі.

Раптом бусик маленький з Лобкового повернув і поїхав у бік Василівки, я примостився на досить великій відстані за ним. Але незабаром, при останньому підйомі перед містом, я зупинився — почали лупцювати так, що аж вуха закладало. Коли стихло, я зачекав ще хвилин з десять, і далі поїхав. Вголос почав Бога просити дати мені сили все це витримати. Піднявся на гору, вийшов із машини, озирнувся. При вїзді “Ланос” горів, усередині тіло. Запах горілого м'яса. За 200 м догоряв скелет автобуса. Його роздуло від прямого влучення. Повітря гаряче навколо, дуже спекотно, по всій дорозі машини розбиті як кеглі розкидані. Страшно. Думка обпекла — якщо повернеш назад, як будеш жити з цим? Підняв голову і сказав: Господи, я в руках Твоїх. Сів у машину та дав газу.

На краю Василівки, де ларьки починаються, побачив той бусик, за яким я раніше їхав. Наблизився, дивлюся — з нього пара йде, подумав — закипів. Ближче підїхав — він розстріляний впритул, в лобове скло.

Думки свої не пам'ятаю, тільки очі заплющив, тиша така моторошна була — пам'ятаю. Розумію, що вони або в кіоску, або на заправці з кулеметом сидять. Виходжу з машини і починаю кричати:

– Не вбивайте мене, я хочу діточок забрати. Я місцевий.

Згодом я зрозумів, чому вони не стріляли. Моя машина була не тонована, все видно було. В той час як розстріляне авто було повністю темним. Стою. Тиша. Крикнув знову:

– Хлопці, я поїхав. Дякую, що допомогли.

Зняв кофту світло-сіру, витяг у вікно, їду не поспішаючи. Ось вже й «тарілку» видно, в цей момент я зрозумів, що пронесло.

Спустився до поста ДАІ і як дав газу, вилітаю на міст, а там міни.

Перед очима майнули їхні шапки, реакція спрацювала, зупинився за півтора метри від них. Мінами усіяно було так, що пішки пройти важко було б, не те що проїхати. Прямо переді мною блокпост та прапор рашистів. Людей не бачив.

Місцевість добре знав, поїхав у бік залізничного вокзалу. Дорогою — руїни міськклікарні, частково зруйновані магазини, будинки без вікон. На ринку все розбито. Біля залізничного вокзалу стояли три швидкі.

Кидаю машину і через колії біжу крізь цей жах — то тут кричать, то там на допомогу кличуть. Люди у шоківому стані. Я біжу. Я свої 100 кг ще не ганяв так, як того дня.

Підбігаю до перехрестя — там танк розтрощений стоїть, одні гусениці лишилися...

Знайшов будинок рідних, він був уже без вікон і без даху, закричав:

– Доню, люба, відгукнися.

Думав, що все, спізнився, і вони загинули під уламками. Побачив вирву від снаряду у сусідів посеред двору, двері зірвані валялися на землі. Згадав про підвал, побіг туди, чую — вони, бідні, кричать звідти. Вочевидь, вибуховою хвилиною перекосило лутку і двері заклинило. Я вирвав їх з такою силою, на яку сам не очікував.

Боже мій, всі вони брудні, голодні, заплакані, сказати нічого не можуть. Малий обіймає мене, плаче, я й сам плакати почав. Біжимо знову, всі разом тепер до моєї машини, а люди просяться — забери і нас, плачуть. Сіли в машину, говорю — моліть Бога, щоб ми доїхали. Знову сіру кофту над машиною, як прапор, і вперед.

На зворотній дорозі, коли показалася та розстріляна машина, велів усім заплющити очі. Двері водія були прочинені, тіло чоловіка звисало набік. Пізніше знайомі розповіли, що в тій машині подружжя похилого віку загинуло, вони до дітей їхали.

Я летів на величезній швидкості. Звук був такий, ніби по нас стріляють. Від коліс відлітали уламки, яких було безліч на дорозі...

Після того, як повернувся додому, я ліг і цілу добу не розмовляв. Думав про життя. Донька три дні не розмовляла, не могла, просила дати їй побути на самоті.

Потім підійшла і сказала:

– Тату, дякую, що врятував нам життя. Мама не вірила, що ти по нас прийдеш. Навіть брат її, мій дядько, голова сільської ради, не зміг допомогти, покинув село і втік. А ти таки приїхав за нами.

Запитувала, чому вбили тих людей, у машині. Вона таки бачила їх. Призналася, що раптом зрозуміла, що й нас могли так само розстріляти на тій дорозі.

Багато питань було у дитини.

Чому це відбувається?

Чому це відбувається саме з нами?

Кому це все потрібно?

Хто за весь цей жах відповідатиме?

Чому нас так ненавидять росіяни?

Що ми їм поганого зробили?

Навіщо вони нас вбивають?

Коли закінчиться ця війна?

В мене не було відповідей. А якби й були б...

Як все це пояснити дитині?

Війна показала хто є хто. Мої родичі з Криму пішли услід за кораблем, за всесвітньо відомим курсом. Я їх, зомбаків, заблокував у всіх соцмережах та месенджерах. Вони знали, що буде війна, і не сказали мені. Зате, за три дні до наступу, промацували мій настрій. Сказав їм, що мені їхнього «руського міра» не треба. Бачити їх більше не хочу.

Зрозумів відтоді дещо — ми не такі, як вони, і я пишаюся, що я українець.

*A true story as told by Volodymyr Ostapenko,
resident of Zaporizhzhia.
Written and adapted by Lilia Yermak.*

TO SAVE THEM AT ANY COST

I saved my family from hell. My daughter. My ex-wife. Her son. Even now, the memories haunt me. The things that are happening here, on Ukrainian soil, are beyond horrifying. And the fear, the rage—it doesn't go away.

When the war started, I went straight to the military enlistment office. They turned me away because of my disability. So I became a volunteer—sending supplies to Melitopol, where my older sister lives. She worked at the same supermarket chain for years before they fired her over email. She hasn't had a job—or income—for months. I sent what little I could to help her buy food.

People in occupied areas were desperate. The Russian-backed shops reopened, and out of sheer necessity, locals went to work for them. The treatment was inhumane. Like slaves. And if you worked there? Your own people branded you a traitor.

My brother used to work for the city waterworks. He resigned right after the invasion. Later, someone from the company's leadership—who had already fled to Dnipro—called and begged him to come back, just to keep the sewage system running. Without it, the city would drown. He agreed, out of duty, to help. He was branded a collaborator.

This war has turned everything upside down.

My mother still lives in a village in the Tokmak district, under heavy shelling. There are no doctors, no basic services. She tried to evacuate, but Russian soldiers at the checkpoints wanted bribes. No money? No escape.

My younger sister, her husband, and their two kids were living in Melitopol, moving from apartment to apartment. When her husband's relatives offered a place in Volnovakha, they moved. Spent years saving for a home.

When they finally bought one, they were so proud—my parents and I visited. I remember how Jeanne, my sister, would cry, telling us they skipped meals just to pay off the debt.

Kostya, her husband, worked nonstop on a tractor, never even came home some nights.

And then the war came.

We called each other constantly—Mom in Tokmak, brother and older sister in Melitopol. But things got hot in Volnovakha fast. We begged Jeanne to leave. She refused.

“We’re not leaving. Let them kill us. This is our home.”

But soon, the city began to empty. The smell of death filled the air. One night, looters broke into their house while they slept. That was the breaking point. They jumped into their old car and ran.

We didn’t hear from them for four days. Finally, they called us from a borrowed phone. They had zigzagged across back roads, through Russian and Ukrainian checkpoints. When their fuel ran out, some Russian troops actually gave them gas and food. Others threw them into a basement and told them not to move. They escaped.

They made it to Mom in Tokmak. But the living conditions there? Dire. After a month of misery, Jeanne told me:

“Brother, forgive us. We’re going back. That’s our home, our land. If we leave, the Russians will loot everything. We’ll be homeless. I can’t let that happen.”

They returned. I don’t blame them.

For a while, I was angry at God. But then... I came to understand something. You don’t really know what matters until death looks you in the eye. That’s when life shifts. That’s when you wake up. My 13-year-old daughter lived with my ex-wife and her 6-year-old son in Vasylivka, in an area called Kolhospka. It was already bad there. Rockets. Shelling. Every single day.

She called often, terrified. But soon, the power went out. No signal. I started losing contact.

When my friend called from Bilozerka and told me Vasylivka was being bombed and the hospital had been destroyed, I couldn’t sleep. I was soaked in sweat, my head pounding.

Then came April 4.

“Dad,” her voice cracked through the phone, “my battery’s dead—I rubbed it on my pants to make one last call. We’re trapped in the basement. The door’s jammed. It won’t open. They’re bombing us all the time. I’m so scared. Help us.”

I went pale. Couldn't eat. Couldn't speak.
That night I dreamt she died.
In the morning, I said to myself:
"To hell with it. I can't live in this fear."
I got in my car and drove.
I knew it was suicide—but I was going to save my girl.
They let me out of the city. But near Stepanohirsk, they stopped me. You could hear the explosions from where we stood.
"Please," I begged the soldier. "Let me just get to the ridge. I won't go further if it's bad. I know the roads. My family's there. Please..."
He raised his rifle. Another soldier said, "Let him go. He's a grown man. He knows the risk."
I gave them a case of water from my trunk. They waved me through. The road ahead... was hell. Burnt-out cars. Dead soldiers. Shredded steel. Then, I saw a van ahead—another civilian trying to get into Vasylivka. I kept my distance and followed him. But near the ridge, they started shelling hard. I slammed the brakes. Waited 10 minutes. Then I drove.
I prayed aloud: "God, give me the strength to make it."
I reached the top and stepped out. Saw a burning car. The smell of burning flesh. Another bus was just a metal skeleton. Twisted wreckage everywhere. If you turn back now, I thought, how will you live with yourself? I whispered, "God, I'm in Your hands." I drove on.
Near the edge of Vasylivka, I saw the van again. Steam was rising from the hood—I thought it overheated.
But as I got closer, I saw the bullet holes. Shot point-blank. Right through the windshield. I closed my eyes. They didn't shoot me, maybe because my windows weren't tinted.
I got out and shouted:
"Don't shoot! I just want to save my kids. I'm from here!"
Silence.
I shouted again:
"Thank you for not killing me. I'm leaving now."
I pulled off my light-gray sweatshirt, waved it like a flag, and drove. I saw the radio tower—thank God. Past the old police checkpoint, I reached the bridge.
Mines. Everywhere. I stopped just in time.

A Russian flag waved ahead.
No soldiers in sight.
I knew a back way through the train station.
Everything—destroyed. No windows. Buildings half-collapsed.
Three ambulances stood near the station. I left the car and ran.
I'd never run that fast in my life. I'm 220 pounds. Didn't matter. I
found the house. Or what was left of it.
No roof. No windows.
I screamed:
"Sweetheart! It's Dad! Answer me!"
Nothing.
Then I remembered the basement.
I ran around, saw the broken doors.
I yanked on them—somehow, they opened.
Inside—my daughter. My ex-wife. Her little boy. Covered in dust.
Crying. Hungry. Alive.
My daughter ran to me and sobbed.
We all ran to the car. People on the street were begging—"Please
take us too!"
But the car was full.
I told them:
"Pray we make it."
I hung the gray sweatshirt out the window again and drove like
hell.
When we passed the van again, I told everyone to close their
eyes. A man was still slumped over the steering wheel—his wife
beside him. Later, someone told me they were on their way to
see their children. They never made it.
When we got home, I collapsed. Didn't speak for 24 hours.
My daughter stayed silent for three days. Then she said:
"Thank you for saving us, Dad. Mom didn't believe you'd come.
Even her brother, the head of our village, left and didn't help. But
you did."
She asked why those people in the car had been killed. She had
seen them. She admitted that she suddenly realized we could
have been shot in exactly the same way on that road.
The child had so many questions:
Why is this happening?

Why is it happening to us?

Who needs all this?

Who will be held responsible for this horror?

Why do the Russians hate us so much?

What did we ever do to them?

Why are they killing us?

When will this war end?

I had no answers. How do you explain that to a child?

The war revealed who is who. My relatives from Crimea followed the ship — in that now world-famous direction. I blocked them, those brainwashed ones, on all social networks and messengers. They knew the war was coming and didn't say a word to me. But three days before the invasion, they were already probing my attitude. I told them I wanted nothing to do with their "Russian world." I don't want to see them again.

Since then, I've understood something:

We are not like them.

And I'm proud to be Ukrainian.

БІЛЬШЕ НЕМАЄ МАМИ

– Не пишіть мені зараз в особисті, — просить Оксанка Глущенко. — Моеї матусі більше немає, а я не знаю, що саме трапалося. У Маріуполі досі немає зв'язку. Через десяти руки дізналася, що вона підірвалася на міні, а тато останки її тіла на бричці відвіз додому.

Лише місяць по тому дівчина розповіла людям у мережі історію своєї гіркої втрати.

– Мої батьки йшли берегом моря до місця, де роздавали гуманітарку. Тато йшов позаду мами, намагаючись знайти місце, де ловить мобільний зв'язок, щоб зв'язатися з нами. Рівно о 10:00 пролунав вибух — мама підірвалася на міні, а тата відкинуло вибуховою хвилею. Удар прийшовся у грудну клітку, яка ще довго потім йому боліла. Ланцюжок з хрестиком зірвало з шиї, в очах потемніло...

Коли прийшов до тяти, кинувся до мами — вона була ще жива, але без ніг. Їх відірвало повністю. Попросила її посадити, потім попросила ковток води. Другий ковток зробити вже не змогла — померла від кровотечі за лічені хвилини. Мами не стало о 10:08. Бідолашний тато останні вісім хвилин маминого життя цілував її, пригортав до себе і говорив, говорив, говорив...

Коли її душа відлетіла у вічність, постало питання, як забрати тіло з пляжу — від недоїдання та сидіння в холодному підвалі із-за постійних бомбардувань тато був вщент знесилений. Побіг додому взяти бричку. Повернувшись, завантажив понівечене тіло і потихеньку повіз до двору. Це зайняло немало часу — йти по піску було досить важко, особливо, контуженій людині у стані стресу.

Дві ночі тіло мами лежало вдома. Потім тато знайшов у дворі якийсь цупкий целофан, загорнув в нього маму і знову завантажив на бричку.

Ніхто з сусідів не погодився йти разом з татом на кладовище. Люди всі боялися, адже бої йшли безперестанку.

На вулицях Маріуполя творилося таке, що навіть у фільмах жаху не побачити.

Тато підійшов до першого ж танку і попросив пропустити його на кладовище. Військовий дав дозвіл і тата з бричкою пропустили. Коли добрався до кладовища, онімів від побаченого — майже всі могили були буквально вивернуті від вибухів. Відтягнувши пакет з тілом мами до місця поховання дідуса, почав копати яму поряд. Над головою свистіли кулі, хтось почав стріляти в його сторону. Від розпачі і шоку, тато кричав — цільтеся краще, падлюки — страху вже не було... Вирив могилу. Закопав.

Татові 72 роки. Щодня тепер ходить на могилку, носить мамі польові квіти. Дуже сумує, перестав спати ночами, розмовляє з маминим портретом. Перед його очима постійно мить маминої смерті — винить себе, що не вберіг її. Весь час розповідає по телефону нам цю історію. А останнього разу заплакав — вперше в житті я почула, як плаче тато...

*A painful story as told by Oksana Hlushchenko,
resident of Mariupol.
Written and adapted by Lilia Yermak.*

MAMA IS GONE

“Please don’t message me right now,” Oksana H. wrote. “My mother is gone. I still don’t even know exactly what happened. There’s no connection in Mariupol. I heard through the grapevine—through ten different people—that she stepped on a landmine. And my father brought what was left of her home... on a cart.”

It wasn’t until a month later that Oksana finally shared her story online.

“My parents were walking along the shore, heading toward a place where humanitarian aid was being distributed. My dad trailed a bit behind my mom— he was trying to find a spot with cell signal so he could call us.

At exactly 10:00 AM, there was an explosion.

My mother stepped on a mine.

The blast threw my father backward.

It hit him straight in the chest—he said the pain lingered for weeks. The chain with his cross was torn from his neck. His vision went black.

When he came to, he rushed to my mother.

She was still alive. But her legs were gone.

She asked him to sit her up.

She asked for a sip of water.

She couldn’t manage a second one.

She bled out within minutes.

She died at 10:08.

For the last eight minutes of her life, my father held her, kissed her, whispered to her, again and again and again...

Then her soul slipped into eternity.

And my father—weak from hunger and days spent in a freezing basement—had to figure out how to get her body off the beach.

He ran home and brought back a cart. He loaded her broken body onto it and slowly pulled it through the sand. It took hours. He was concussed, exhausted, and numb.

Her body lay in the house for two nights.
Eventually, he found a thick sheet of plastic in the yard.
He wrapped her in it, loaded her back onto the cart.
No one from the neighborhood would go with him. People were terrified—constant shelling made every step a risk.
Mariupol had become a horror film you couldn't switch off.
He walked up to the first tank he saw and begged to be let through to the cemetery. One of the soldiers nodded. They let him pass.
When he reached the graveyard, he froze. Most of the graves had been blown apart by shelling. He dragged the bag with my mother's body to the spot near my grandfather's grave and began to dig.
Bullets whistled overhead.
Someone fired in his direction.
But my father, overwhelmed with grief, just screamed:
"Shoot me, bastards! Go on! I'm not afraid anymore!"
He dug the grave. He buried her.
My father is 72. Now, every day, he walks to her grave and brings her wildflowers. He doesn't sleep. He talks to her portrait. The moment of her death plays in his mind on repeat. He blames himself for not saving her. Every time he calls, he tells us the story again. And the last time he called... He cried.
For the first time in my life — I heard my father cry.

КВИТОК У МАЙБУТНЄ

На днях з першої лінії оборони повернувся мій знайомий, дуже досвідчений боець, в якого три роки військового досвіду за плечима. Приїхав на лікування, ми зустрілися, розговорилися.

– Лена, вибач, але я не маю культурних слів, щоб передати, що там коїться... Я такого за весь свій бойовий час не бачив і не відчував. Вони херачать годинами, іноді з перервами по сорок хвилин, які витрачають на довіз боеприпасів. Хлопці всіма силами утримують оборону. Ми якось спіймали перехват, де один із рашистів каже: «Нічого не поймьом. Ми стреляєм по украх, как в Іраке, а оні не уходят».

– Ти розумієш, Лена, а нам нема куди відступати, бо за нашими спинами, можливо, твоя дитина бавиться у пісочниці, або ти п'єш каву в затишній кав'ярні.

Хлопці не відступають, зрошуючи кров'ю українську землю, впиваються в болото, ховаючись від касетного дощу, стоять, сидять, лежать, намагаються спати в нелюдських умовах, в спеку і під зливами. Вони просто не можуть дозволити мороку піти далі, у наступ на світло.

– Знаєш, цей дух ніколи не відчуєш, допоки не побуваєш там, у тому середовищі протистояння світла і темряви. Це не передати словами чи емоціями, це можна відчувати тільки на клітинному рівні. Тут, у тилу, ми можемо дозволити собі бути відносно щасливими, але там, на фронті, все інакше...

І дійсно, кожна наша ранкова кава, шашличок з друзями чи прогулянка у парку, поїздка за місто, зустріч з батьками, обійми та усмішки наших дітей мають дуже високу ціну. Бо є ті, хто вже ніколи не обійме своє дитинча...

Помоліться за наших захисників.

Тисячі воїнів зараз купують тобі квиток у майбутнє.

*Memories of Olena Karpenko,
resident of Novoarkhanhelsk, Kirovohrad region.
Written and adapted by Lilia Yermak.*

A TICKET TO THE FUTURE

Just the other day, a close friend of mine—a highly experienced soldier—returned from the front line. He’s been in the military for three years and came back for treatment. We met up and started talking.

“Lena,” he said, “I’m sorry, but I don’t have any polite words to describe what’s happening out there. In all my years of fighting, I’ve never seen or felt anything like it. They bombard us for hours. Sometimes they stop—for forty minutes—just long enough to reload. Our guys hold the line with everything they’ve got. One time, we intercepted a message. One of the Russians said: ‘We don’t get it. We’re firing at the Ukrainians like in Iraq—but they’re not retreating.’” He paused, then added:

“You see, Lena... We have nowhere to fall back to. Behind us—maybe your child is playing in a sandbox. Maybe you’re sitting in a cozy café, sipping coffee. That’s what we’re protecting.”

The soldiers hold the line—bleeding into the soil of Ukraine.

They cling to mud and hide from the storm of cluster bombs.

They stand. They crouch. They lie in the dirt. They try to sleep in the unbearable heat, in downpours, in trenches that smell like death. They do it all because they cannot let the darkness advance. They won’t let it overtake the light.

“You’ll never really understand what that feels like,” he told me,

“until you’ve been there. Until you’ve stood in the place where light and darkness collide. It’s not something you can describe with words. You feel it in your bones. In every cell of your body.”

Back here, in the relative safety of home, we can afford moments of happiness—our morning coffee, a barbecue with friends, a walk in the park, a trip to see family, a child’s laughter, warm hugs. But every one of those moments comes at a cost.

A very high cost. Because someone out there—right now—will never again hug their child... So pray for our defenders. Thousands of soldiers are out there right now... buying you a ticket to the future.

МОЄ ВОЛОНТЕРСТВО

З початком повномасштабної війни було дуже важко знаходити спорядження та військову форму нашим хлопцям. Все було закрито, люди виїжджали, навкруги панував хаос. Коли ми додзвонилися до магазину “Комбат”, який вже не працював за графіком, нас запросили на сьому ранку у приватному порядку. Ми заходили поодинці і брали все, що можна було відправити на фронт: плитоноски, мотузки, сумки під гранати, підсумки для магазинів штурмових гвинтівок тощо.

Коли власні гроші закінчилися, ми збирали кошти у соціальних мережах, потім на них закуповували амуніцію, ліки, якісь смаколики для наших бійців. Люди самі писали мені, пропонуючи допомогу — майже всі відчували, що треба щось робити і робити це терміново, адже ми не можемо дозволити собі втратити ні країну, ні своїх рідних, які зараз її захищають.

Дуже багато моїх друзів пішло на фронт. Ми пишалися ними, а ще більше — молилися за них, у церкві замовляли служби, аби лишень Господь захистив їх. Дівчата збиралися разом на спільні молитви, плели обереги, які потім передавали бійцям. Хлопці охоче нав'язували на ліву руку ті браслети — сплетені з червоних та зелених ниток та українськими дівчатами заговорені. Навіть командири не відпускали солдат на бойові позиції без тих оберегів.

Коли мій чоловік вже служив у 53 бригаді, я відправляла туди посилки з продуктами та амуніцією. Вони мешкали в окопах під Вугледаром, їм щодня щось було потрібно. Прильоти були постійні і все майно розліталось вщент під час обстрілів. Ті ж самі казани, ті ж самі баки...

Згадую ситуації, коли із-за обстрілів не могла добратися до лінії розмежування та залишала продукти та воду за 19 км від хлопців, а вони пішки ходили забирати їх.

Постало питання про закупівлю автівки.

Ми почали шукати щось дешеве, але на ходу. За 500 доларів купили якусь модель “Жигулів”, а потім просто у дворі перефарбовували її звичайними балончиками, запилюючи усі хромові ознаки, оснащували маскувальними сітками.

До речі, дуже вдячна дівчатам, нашим майстриням-павучихам, які у школах плели ці сітки, не покладаючи рук.

Гріло душу усвідомлення, що я допомагаю не просто своєму чоловікові — відчувала, що вся його бригада була для мене неначе сім'я. Відправляючи до них якісь шапки, шкарпетки, я знала розміри кожного. Знала їх вподобання, хто що любить: якесь особливе тістечко чи цукерки, хтось палив особливі сигарети, комусь потрібні були конкретні ліки. Зазвичай купувала все за власні кошти, коли вони були. Але згадую зі щемом у серці ситуації, коли приходили люди до мене на роботу і давали гроші — хто 200, хто 500 гривень — пожертви для військових. Зі сльозами на очах приймала ці донати і знову бігла відправляти бійцям передачі.

Мої перші волонтерські поїздки у Донецьку область були дуже напруженими. Навесні того року постійні контрнаступи та штурми на Авдіївському напрямку не дозволяли хлопцям взяти відпустку чи бодай вихідний. Я чекала, чекала, а потім від стресу включився режим пофігізму, і я поїхала на фронт, незважаючи на небезпеку. Відвезла бійцям все, що поприносили люди: воду, консервацію, домашні пиріжки, Великодні паски, торттики, ліки, необхідне спорядження. Зібрано було стільки всього, що легковою машиною відвезти здавалося нереальним завданням, а якщо не відвезти зараз же, то багато чого з продуктів зіпсується.

Стою посеред двору і плачу від безвиході. Раптом підходить до мене голова нашого ОСББ і питає:

– Настя, що трапилось? З чоловіком біда на фронті?

– Та ні, справа в іншому. Немає на чому відвезти хлопцям ось це все, — махнула рукою на зібраний скарб.

– То не проблема, у мого чоловіка є бус!

Ми разом завантажили їхній мікроавтобус знизу доверху: продуктами і ліками, що принесли люди, а також пустими баками, які потрібні нашим бійцям на передовій постійно — і під технічну воду, і під солярку, — там завжди проблема з цим.

Згадую іншу поїздку, таку саму нервову. Їхала з родичем на його автівці, а вона зламалася, перестала працювати педаль зчеплення. Біля Павлограду ми заїхали на СТО. Я стояла перед автослюсарем, тупала ногами і кричала: “Покажи куди йти, я піду пішки.” Машину підремонтували, ми поїхали далі, та щастя наше було недовгим, вона знову зламалася. Довелося пересісти на автобус. Багажне відділення забили вщент, навіть на колінах везла ті коробки. На першому ж блокпосту нас зупинили, попросили все показати. Коли ми відкривали двері бусу, ті пакунки просто вивалювалися з нього.

В мене був судок з ланчем, з відбивними, з якоюсь ковбасою та сиром, що я приготувала для себе та водіїв. Двічі довелося віддавати все це хлопцям на блокпостах, аби лишень пропустили нас на передову.

Один з солдатів, який допитував нас, поцікавився:

– Ваш чоловік просив Вас все це привезти?

– Можу сказати Вам, що саме він просив мене привезти, — відповідаю психовано, бо вже вся на взводі. — Прочитати Вам його смс повідомлення інтимного характеру?!

Військовий посміхнувся, забрав у мене бокс з ланчем та дав добро на те, щоб нам їхати далі.

Коли ми добралися, хлопці зустріли нас всі вибриті, вимиті — напередодні вони влаштували собі баню. Хатинка теж була прибрана, чиста, натоплена. Було видно, що вони чекали нас, готувалися до зустрічі. Після того як розвантажили буса, ми трохи посиділи, поспілкувалися. Не хотілося повертатися назад, не хотілося знову залишати їх там, у тому пеклі...

Попри всі складнощі в дорозі, я раділа, що зустрілася зі своїм коханим чоловіком, з яким, здавалося, навіть дихала в унісон. Відчувала навіть більше того — відчувала як моє серце б’ється у ритмі ЗСУ.

Іноді, для того щоб зробити добре діло, треба небагато. Пам’ятаю, коли був блекаут, ніде не було світла, мама при свічках пекла для військових щось смачненьке, робила сирники.

Багато хто у соцмережах реагував на фото маминих смаколиків і висилав гроші, щоб профінансувати.

У перші дні війни ходила по аптеках в пошуках бинтів, джгутів, їздила на медичні склади, щоб знайти все, що потребували наші воїни. Дещо нам віддавали як гуманітарну допомогу, дещо ми купували.

Якось ми взнали, що виникла потреба у ношах, але не тих, з тканини, на яких залишається кров та інший біоматеріал після поранених чи мертвих, а для багаторазового вжитку. Одна моя знайома розробила дизайн, ми пошили їх досить швидко та відправили на фронт.

Найважча моя волонтерська робота полягала у складанні списків загиблих та поранених. Ми з дівчатами ходили по лікарнях, моргах, кладовищах, записуючи інформацію про бійців. Іноді у пораненого з-під бинтів виглядали тільки очі або він знаходився у комі. А треба було зрозуміти, хто це, знайти його родичів та повідомити їм. В ті часи ми вперше почали шукати військових адвокатів, здатних захищати інтереси родин, які втратили своїх на фронті.

Повідомляти про вбитих було нелегко. Кожна історія проходила крізь серце нестерпним болем. Коли йшли жорстокі бої під Бахмутом, загинуло багато моїх знайомих, деякі зникли безвісти.

Коли одного ранку прийшла смс “Ми тримаємося, але ми закінчуємося”, я ридала від того, що нічого не можу зробити, щоб врятувати їх. Така жорстока реальність.

Якось одного разу, після декількох днів мовчання, мій чоловік додзвонився мені та й каже:

– Ми у повній дупі, нас розбили вщент, ми в оточенні, нас ніхто не виводить, командування кинуло нас, залишило здихати, без патронів, без їжі, без води. У нас поранені і двохсоті.

Мій коханий у відчаї прощався вже зі мною назавжди.

В мене був номер телефону його командира. Коли він підняв слухавку, я спочатку ввічливо пояснила, хто я і з якого приводу набрала його. Та після того як він мені відповів “І що? Що Ви від мене хочете?”, зірвалася на крик. Ніколи й подумати не могла, що я можу кричати так на якогось командира.

Але це подіяло і наших хлопців врятували з оточення.

Мій найбільший волонтерський збір був у 2023 році, на ремонт автівки. Хлопці попали під нещадний обстріл, машина була вся посічена і бійці в ній вижили просто якимсь дивом. Водій розповідав, що вперше в житті керував машиною лежачи. Казав, що ті виродки стріляли так, щоб попасти саме в голову.

Коли я побачила автівку, зловила таке відчуття, начебто її привезли тільки для того, щоб здати на металобрухт — на ній не було живого місця. Дякувати Богові, що мотор був у робочому стані, все інше треба було міняти. Рахунок на відновлення машини був дикий — майже 90 тисяч гривень.

Ми почали шукати можливість придбати інше авто. Зверталися у відповідні волонтерські заклади з проханням дістати для наших хлопців якийсь позашляховик, щоб вони могли вивозити поранених, підвозити бойове спорядження.

Тим часом поступово збиралися кошти на ремонт покаліченого авто. Було відкрито 2–3 збори, люди донатили, допомагали родичі, друзі, знайомі.

Коли назбиралася необхідна сума, ми оплатили ремонт, а згодом відправили машину знову на фронт. Не кожен розуміє, що це таке — вкласти в ремонт десятки тисяч, а потім відправити автівку під обстріли без усілякої впевненості, що вона протримається хоча б тиждень.

Війна — це ненаситна потвора. Скільки б держава не заплатила військовому, скільки б коштів волонтери не зібрали для фронту, війна обнуляє все це на раз.

Іноді мені вже соромно давати обяву про збір, розумієте? Але послухайте, я ж не для себе прошу. Так, можливо, хтось вже заморився донатити, або вважає, що все марно, чи комусь здається, що його сотня гривень, як капля у морі, нічого не варта, але це не так. Кожна гривня наближає нашу перемогу. Будь-яка допомога — ще один крок у напрямку до вільної і незалежної України. Тому, благаю, не спиняйтеся, допомагайте і вірте у ЗСУ.

*Memories of Anastasiia Marchenko,
volunteer from the city of Zaporizhzhia.
Written and adapted by Lilia Yermak.*

MY VOLUNTEERING STORY

When the full-scale war began, it was nearly impossible to find gear or uniforms for our soldiers. Everything was shut down, people were fleeing, and chaos ruled. When we managed to reach someone at the "Combat" store, which no longer kept regular hours, they invited us in at 7 a.m., unofficially. We went in one by one, gathering whatever we could send to the front: plate carriers, ropes, grenade pouches, ammo magazine holders, and more.

When our own money ran out, we raised funds through social media, using the donations to buy gear, medicine, and small comforts for the troops. People messaged me directly offering help. Almost everyone felt the urgent need to do something, to act—because we could not afford to lose our country or our loved ones defending it.

Many of my friends joined the front lines. We were proud of them. And we prayed for them constantly, ordering services in churches, gathering as women to pray, weaving protective charms that we sent with our soldiers. The guys gladly wore the bracelets—red and green threads, braided with our hands and blessed. Even commanders wouldn't let their men go on missions without those talismans.

When my husband served in the 53rd Brigade, I sent him care packages regularly: food, gear, whatever they needed in their dugouts near Vuhledar. With constant shelling, they lost everything again and again—pots, tanks, basic supplies. I remember leaving food and water 19 kilometers away from the front lines when it became too dangerous to go farther. The guys had to walk to pick it up. That's when we realized: we needed a vehicle.

We found an old Lada for \$500, repainted it ourselves with spray cans, covered all chrome parts, and camouflaged it with netting made by the incredible women and girls in our schools.

I was so grateful to those ladies, tirelessly weaving day and night.

It warmed my heart to know I wasn't just helping my husband—I felt like the entire brigade was family. I knew their sizes, what sweets or cigarettes they liked, which medications they needed. When I had money, I paid out of pocket. When I didn't, strangers came to my workplace with donations—200, 500 hryvnias. I took them with tears in my eyes and rushed to prepare the next shipment.

My first volunteer trips to Donetsk Oblast were tense. That spring, constant counterattacks near Avdiivka left no time for rest. I waited, hoping for a break, but eventually stress gave way to a kind of numbness—and I just went. I delivered water, homemade pies, Easter cakes, canned goods, meds, and more.

There was so much that one car wasn't enough. If I didn't deliver it immediately, the food would spoil. I stood in the courtyard, crying in despair. Then our HOA chairman walked up:

"Nastya, what happened? Trouble at the front with your husband?"

"No," I replied. "I just don't have a way to deliver all this."

"Not a problem," she said. "My husband has a van."

We packed it to the roof with donations: food, medicine, empty jugs for water and fuel—always in short supply at the front.

Another trip: nerve-wracking. I went with a relative in his car. Near Pavlohrad, the clutch pedal failed. I begged the mechanic, "Just tell me which way, I'll walk." He fixed it. We went on. It broke down again. We switched to a bus. Every inch of the luggage compartment was packed—even the boxes sat on our laps. At the first checkpoint, we were stopped. Everything was inspected. When the van door opened, boxes spilled out.

I had a small lunchbox for myself and the drivers—cutlets, sausage, cheese. Twice I gave it away to soldiers at checkpoints so we could pass.

One soldier asked, "Did your husband ask you to bring all this?"

Frustrated, I snapped: "Do you want to read his private texts to me?!"

He laughed, took my lunch, and waved us through.

When we arrived, the guys were clean-shaven and freshly showered—they had set up a makeshift bathhouse. Their hut was spotless, warm. You could tell they had prepared for our arrival. We sat and talked. I didn't want to leave.

I didn't want to leave them in that hell.

Despite everything, I was happy to see my beloved. I felt like we even breathed in sync. More than that—I felt my heart beating in rhythm with the Armed Forces of Ukraine.

We kept looking for a better vehicle, asking volunteer organizations for an SUV to evacuate the wounded, deliver supplies. Meanwhile, we raised money to repair the old car. After a few campaigns, we covered the cost. Sent the car back to war.

Some people don't get it: to spend tens of thousands repairing a vehicle only to send it back under fire, knowing it might not survive the week.

War is an insatiable beast. No matter how much the government pays soldiers or how much we volunteers raise, war consumes it all in an instant.

Sometimes, I feel ashamed to post another fundraising plea. But listen—I'm not asking for myself. Maybe you're tired of donating. Maybe you think it's pointless. Maybe your 100 hryvnias feel like a drop in the ocean.

But every drop counts. Every act of help brings us one step closer to a free and sovereign Ukraine.

So I beg you—don't stop.

Help. And believe in our defenders.

ТРЕТІЙ ДЕНЬ ВІЙНИ

Прокинувся рано. З хлопцями домовилися зустрітися у цеху та почати варити “їжаки”. Вчора використали всю сталь, яку мали. Був план розрізати декілька конструкцій і з них зробити протитанкові споруди. На початку нас було четверо. Потім почали сходитись люди. Потім дзвінки:

– Є сталь. Везти?

– Так, але ми маємо мікроавтобус, можемо забрати самі.

– Ми приїдемо фурую. Приймайте.

Ще хлопці підходять. Спорудили самооборону: пропускний пункт, пароль, українська мова — наша зброя. Знову дзвінки. Невеликий штаб. Зошит. Тут машини. Тут сталь. Електроди. Дріт. Відрізні диски. Пили. Болгарки. Пляшки. Гніт. Бензин. Ось є каністри. Куди їхати? Готові! Отработка. Масло.

– Можемо приїхати. Чим допомогти?

– Можете зробити чай і нагодувати бутербродами різників і зварювальників.

– Ще є сталь. Приймайте фуру із залізом.

– Хлопці, розвантажуюмо.

Згорів зварювальний апарат.

– Скільки потрібно апаратів для зварювання?

– Стільки-то...

– Добре, вже веземо!

– Є майданчик та зварювальники, хлопці готові вийти, попрацювати. Дайте сталь.

– Ось сталь.

– Є рейки, ми зварили 11 їжаків, забирайте машиною.

– Є мікроавтобус, що везти? Куди їжаки? Завантажуй готові на фуру. Васю, там пляшки привезли.

– Окей, продовжуємо працювати.

– Та ні, ти глянь у вікно, просто на мить.

Виглядаю. Фура з новим склом у пластикових упаковках.

– Розвантажити терміново!

– Ось ми привезли їжу. Тут все гаряче, поїжте.

– Макарони? Гарячі? У банці? Саша, зупиняй по двоє чоловік з цеху, підіймай сюди, грій, годуй, примусово.

Сирена. Стоп робота. Виходжу на майданчик над цехом, кричу. Робота зупиняється — оголошення, бомбосховище найближче за 70 метрів через дорогу. Усім зрозуміло? Так! Сирена продовжує звучати, хлопці працюють далі.

– Ми тут привезли “редбул”, куди поставити?

Приїхав Олег. Обійнялися.

– Чим допомогти?

– Олежа, вітаю тебе, тепер ти начальник відділу коктейлів.

– А де відділ?

– А ти зараз його створиш. Ось тобі два хлопці. Там пляшки. Тут ганчір'я. Там олія. Тут бензин. Окей?

Минає півтори години. Заходить.

– Ми вибрали один рецепт. У нас є лійки, але вони не входять у шийку пляшки. Чи є будівельний фен зменшити діаметр лійки?

– Так, вже даємо.

– У нас виходить за 2 хвилини 15 секунд одна пляшка. Це надто повільно. Потрібно більше рук та ще одна лінія. Чи є стіл?

– Так, є, ось там. Хлопці допоможуть перенести.

Пішов. Приходить за годину.

– На даний момент 45 секунд на пляшку. Хлопці, вибачте, швидше у нас поки що не виходить.

Обійнялися. Продовжили роботу. Ще машини, ще сталь. Ось мій зварювальний апарат. Берете? Швидше за все, він вийде з ладу вже найближчим часом. Як і всі інші. Бо працюють без перерви. Добре, я зрозумів, повертати не треба.

– Ось нова роба для зварювальників і взуття нове для них. Є ще нові халати медичні. Потрібно?

– Ось гроші. Наталя передала. Готівка.

– Дякую. Ось каністри, ось гроші, їдь на заправку.

– Так там же лише по 20 літрів на рило відпускають.

– Скажи навіщо береш — дадуть більше.

Дали у повному обсязі на всю суму.

– Гей, а скільки ми вже відвантажили?

– Всього 46 штук. Лише чотири години від початку роботи минуло.

– Як правильно варити? Дайте фахівця, наші зварювальники хочуть допомагати.

Готові зняти відео та надіслати особливості. Хлопці усі в сірій кіптяві від зварювального диму. Руки в мозолях та синцях, тремтять від втоми. Тільки очі світяться добротою.

У швейному цеху теж кипить робота. Шийються прапори. Потрібно шити і розвозити.

Аня не підводить голови — зайнята.

За день зварили на п'яти майданчиках 236 їжаків. Нехай вони допоможуть захистити моє місто. Моїх дітей. Моїх друзів. Мою сім'ю. Люди, ви неймовірні! Дякую всім і кожному. За слова. За дії. За віру. За сміливість. Дякую!

Хочу, щоб усе у нас вийшло. Що б там не було далі, я щасливий, що цього дня ви були поряд зі мною. Декілька сотень неймовірних людей. Хочу ще таких днів щастя. І воно буде. У моїй мирній і неймовірно гарній країні!

Вірю: будемо жити!

Знаю: бути добру!

A true story, as told by Vasyl Busharov,
Resident of Zaporizhzhia.
Written and adapted by Lilia Yermak.

THE THIRD DAY OF THE WAR

I woke up early.

The plan was to meet the guys at the workshop and start welding tank traps—"hedgehogs."

Yesterday we used up all the steel we had.

Today, we planned to cut down some old structures and turn them into defenses.

At first, there were four of us.

Then more people started showing up.

And then, the calls began:

— We've got steel. Should we bring it?

— Yes! But we've got a van—we'll pick it up ourselves.

— We're sending a truck. Be ready.

More guys came.

We built a checkpoint.

Passcode.

Ukrainian language—our weapon.

More calls. A small HQ.

A notebook.

Here are the vehicles.

Here's the steel.

Electrodes. Wire. Cutting discs. Grinders. Bottles. Wicks.

Gasoline. Canisters. Where to?

Ready!

Used oil.

— We can come help. What do you need?

— Can you make tea? Sandwiches for the welders and cutters?

— Another truckload of steel. Can we drop it now?

— Let's unload, guys.

One of the welders' machines burned out.

— How many more welding machines do you need?

— This many...

— Got it. Bringing them now.

— We've got a site and more welders ready. They just need steel.

— Here's the steel.

- We’ve got rails. Made 11 hedgehogs. Come pick them up.
- We’ve got a van. Where to? Load them onto the truck.
- Vasy, bottles just arrived.
- Okay, let’s keep going.
- Wait—look out the window a sec.

I looked. A truck full of new glass bottles, still in plastic wrapping.

- Unload it. Urgently!
 - Here’s some food—still hot, please eat!
 - Hot pasta? In a jar? Sasha, stop two guys from the shop at a time, bring them up here, reheat, feed them. Mandatory.
- Siren. Work stops. I step out onto the platform above the shop and yell. Everyone stops. Instructions: the nearest shelter is 70 meters across the road.

“Everyone got it?”

“Yes!”

The siren keeps wailing.

The guys keep working.

- We brought Red Bull. Where should we put it?

Oleh arrived. We hugged.

- How can I help?
 - Oleh, you’re now head of the Cocktail Division.
 - Where is it?
 - You’re about to create it. Here—two guys. There—the bottles.
- Over there—rags. Oil. Gasoline. Got it?

An hour and a half later:

- We picked one recipe. We’ve got funnels, but they don’t fit the bottle necks. Got a heat gun to shrink them?
 - Yup. On the way.
 - We’re getting one bottle done in 2 minutes and 15 seconds.
- Too slow. Need more hands and a second line. Do you have another table?

- There. The guys will help move it.

An hour later he’s back:

- We’re down to 45 seconds per bottle. Sorry—we can’t go any faster.

We hug again. Get back to work.

More trucks. More steel.

- Here’s my welding machine. Take it.

– It'll probably burn out soon. They all will. They're running nonstop.
 – It's okay. Don't worry about returning it.
 – We've got new overalls and boots for the welders. Also, fresh medical gowns. Need them?
 – Here's some cash—Nataliya sent it.
 – Thanks. Here's the canisters. Go fill them up.
 – The station's only giving 20 liters per person.
 – Tell them what it's for. They'll give more.
 They did. Full tanks. No questions.
 – Hey, how many have we shipped so far?
 – Forty-six units. In just four hours.
 – Can someone teach our welders how to do it right?
 Ready to film and send instructions.
 The guys are covered in gray soot from the welding smoke.
 Hands blistered and bruised. Exhausted.
 But their eyes—they shine with kindness.
 Meanwhile, the sewing shop is buzzing.
 They're making flags.
 They'll be sewn. Delivered.
 Anna doesn't look up—she's focused.
 By the end of the day, across five locations, we welded 236 anti-tank hedgehogs.
 Let them protect my city. My children. My friends. My family.
 People—you are incredible.
 Thank you. For your words. Your work. Your faith. Your courage.
 I hope we succeed. No matter what comes next—I'm happy that this was the day we shared. Hundreds of remarkable people.
 I want more days like this. And they will come.
 In my peaceful and beautiful country.
 I believe: we will live.
 I know: good will prevail.

ДВАДЦЯТЬ ЧОТИРИ НА СІМ

Найстрашнішими були перші дні вторгнення, які згодом непомітно перетворилися у довгі місяці страждань та очікування — ось-ось цей жах скінчиться. Навколишня реальність здавалася страшним сном і просто хотілося прокинутися. Ні люди, ні тварини не розуміли як себе поводити, часу на усвідомлення нам не дали. Обстріл почався відразу і масово, багатоповерхові будинки складалися наче карткові будиночки, а люди тікали світ за очі.

Далеко не всім спадало на думку, що дорогим елітним тваринам так само страшно і так само хочеться жити. Їх просто кидали при дорозі... Навчені не підбирати їжу з землі, не брати нічого з рук чужинців і їсти тільки елітний корм, вони чекали своїх мам і татусів з надією, що ті прийдуть та погодують їх.

Вони чекали... Великі та маленькі, домашні улюбленці не вміли ховатися та здобувати собі їжу самостійно. Вони чесно та віддано чекали, вдивляючись в далечінь, не розуміючи, де їх гарні вдягачки та улюблені подушечки, куди поділися господарі. А сніг, ракети і дні все летіли й летіли...

Хтось загинув відразу, ті звірята, що вижили, почали збиратися в зграї, але це теж не рятувало. Зграя так само голодувала, а в сірій зоні взимку надія була тільки на волонтерів, які пробивалися крізь блокпости і під обстрілами намагалися якось підтримати покинутих тварин, евакуювати, забрати у притулок. Волонтери гинули так само — боляче й несподівано. Потім страшні, жахливі часи розтягнулися і дні перетворилися в тижні, місяці — в роки, і все разом — в це нескінченне сьогоднішнє, де прильоти 24/7, на які, до речі, вже майже не реагуєш, живучи наче уві сні.

Проте, дещо змінилося. Тварин стало більше. Кількість притулків в Харкові зросла в декілька разів.

Місто навчилося чути і бачити тих, хто не може попросити про допомогу, але так їй потребує.

Біля кожного магазину, кіоску, будівлі пошти — всюди, де є люди, тепер стоять мисочки з водою та кормом. Не тільки собаки та котики знаходять стежку до рятівних мисочок. Це можуть бути лисички, кабанчики, навіть, олені та мавпочки — кого тільки ми не бачили за цей час! Хтозна, звідки вони взялися посеред міста — такі перелякані, часом поранені, вони шукають прихисток у людей.

Коли ти бачиш їхні очі, повні жаху, але разом з тим — віри та надії, розумієш, чому ми ще тут. Хтось каже, що ми дурні й самі винні, що сидимо під обстрілами, замість того, щоб виїхати в безпечне місце й жити далі. Хтось вважає, що ми боїмося змін, а там десь намазане медом життя і нас чекають, треба тільки підняти ліниву дупу. Хтось мовчки посміюється з нас, бо замість того, щоб купити собі квиток до забезпеченого життя в мирних країнах, ми віддаємо все, що вдається роздобути, заробити, отримати з пожертв, на нікому не потрібних, покинутих, хворих та поранених тварин.

Власне, самі ми сидимо без світла і їмо, що залишиться, бо в першу чергу серце болить за братів наших менших — треба нагодувати їх. І так кожен день, все ще сподіваючись, що ось ще трішки і всі війни скінчаться, і люди стануть добрішими, і віримо ще в щось неймовірне і утопічне, іноді не знаючи чи прокинемось завтра, бо прильоти 24/7...

*Memories of Iryna Ohniova,
Poet and Animal Rescuer from Kharkiv.
Written and adapted by Lilia Yermak.*

TWENTY-FOUR SEVEN

Translated and adapted from Ukrainian

The worst days were the first ones. Those early hours of the invasion, which soon bled into endless months of suffering and waiting—waiting for it to end, any moment now. Reality felt like a nightmare we couldn't wake from. People didn't know what to do. Animals didn't know what to do. There was no time to process anything. The shelling started immediately—and it didn't stop. Apartment blocks collapsed like houses of cards. People ran wherever their legs would carry them. Few people thought about the expensive, well-bred animals. But they were terrified too. They wanted to live just as much as we did. And yet—they were left behind.

Abandoned on roadsides, trained never to take food from the ground or strangers, used only to gourmet kibble— they waited. They waited for their moms and dads to come back. To feed them. To take them home.

They waited... Big ones, little ones—pets who didn't know how to hide or hunt. They looked out at the distance, hoping to see familiar shoes, a familiar voice. They didn't understand where their favorite sweaters went, or their comfy pillows. Snow kept falling. Rockets kept coming.

Days passed. And they kept waiting. Some died instantly. Others formed packs. But hunger didn't spare the pack either. In the grey zone, in winter, their only hope was us— volunteers. We broke through checkpoints. We went under fire to reach them. To feed them. To carry them to shelters. To save them. Some of us died doing that. Just as painfully, just as suddenly. Then the horror stretched further— days became weeks, weeks became months, months became years. And all of it became a never-ending now.

The shelling is still 24/7.

We barely react anymore. It's like living in a trance.
But something has changed.

There are more animals now. More shelters. Kharkiv has learned to see and hear those who cannot ask for help— but desperately need it. Outside every store, kiosk, post office— wherever people gather— there are bowls. Food and water. Not just for cats and dogs. We've seen foxes. Boars. Even deer and monkeys. No one knows where they come from—frightened, wounded— but they find their way to us. To people.

And when you look into their eyes— so full of fear, and yet... still full of hope—you remember why you're still here. Some call us fools. Say it's our fault for staying under shelling when we could leave, go somewhere safe, start over. Some say we're too afraid of change— that there's a sweet life waiting for us, if only we'd get off our lazy butts.

Some just smirk quietly, because instead of buying a bus ticket to safety, we spend everything— everything we have, earn, or receive— on the sick, the wounded, the unwanted. The animals no one else wants.

We go without power. We eat what's left. Because we feed them first. Because our hearts break for them. And we do this every day. Still hoping.

That maybe—just maybe—the wars will end.

That people will become kinder.

That something good and almost impossible might still happen.

Even if we don't know whether we'll wake up tomorrow.

Because the shelling continues.

Twenty-four seven.

ТЯЖКІ СПОГАДИ

Не знаю, скільки часу має пройти, щоб стерлися із пам'яті жахіття, які пережили українські родини в окупації. Коли читаєш або слухаєш спогади людей про те, як вони вижили, як врятувалися, кого втратили, стискається серце.

– Буча, Гостомель, Ворзель... Пам'ятаєте ті фото, що облетіли весь світ? Уявіть, ми їдемо з Озер і проїжджаємо по тій самій вулиці. На власні очі бачимо: трупи, розстріляні машини... Наші діти плачуть, а нас, дорослих, так трусить, що не можемо до купи зібратися, всі у стані шоку.

– Ми евакуювалися 9 березня. В колоні, четверте перед нами авто, було розстріляне, разом з дітьми. Світло-блакитні оченята, широко розплющені від подиву — навіки мертві. Той, хто не бачив цього на власні очі, ніколи не зрозуміє.

– Це було справжнє пекло, ми виїжджали 10 березня під дулами автоматів. Не хочеться навіть згадувати, а тим паче розповідати — дах їде...

– Наша машина була остання в колоні. Коли російські танки повалили дерева на трасі, нас відрізало від інших. Треба було відтягнути гілля та стовбури, щоб проїхати далі. Чоловік вискочив із авто, а я мала сісти за кермо. Від стресу забула всі свої навички водійські — де гальма, де газ, геть все забула. Кричу йому: “Сідай в машину, я не можу”, а сама вибігла на дорогу і відкидала ті стовбури, щоб чоловік з дітьми могли проїхати — де й та сила взялася... Потім на ходу, під свист куль і автоматні черги, заскакувала в автомобіль.

– Ми повинні були виїжджати 8 березня, але евакуація декілька разів відмінялася. Всі нервували. Той день досі перед очима стоїть.

У нас в машині маленькі дітки, 5 і 3 роки, чекаємо на дозвіл почати рух у колоні, п'яту годину стоїмо в машинах під мерією, зв'язку немає, світла немає, темніє вже...

Розуміємо всі: чекати більше не можна — ще трохи і нас тут усіх просто розстріляють.

Раптом у одного водія здають нерви, він вибігає із натовпу, заскакує в машину, вдаряє по газам і як навіжений пролітає повз нас. Інші водії зреагували відповідно та за ним — так і утворилася колона, стихійно. Ми виїхали з Бучі на свій страх і ризик, без всякого дозволу. Їдучи дорогою, бачили розстріляні авто, деякі обгорілі щент.

В одній машині вбита жінка випала з водійського сидіння і лежала на дорозі. А всі проїжджали мимо... На все життя ця картина перед очима.

– Ті, хто залишився, хто не встиг виїхати, за декілька тижнів окупації просто посивіли, навіть якщо вижили. В них не було зв'язку, тепла, світла. Ми нікому з них не могли додзвонитися. Якщо вдавалося отримати хоча б смс, що живі, це було за щастя.

– Початок війни я проспав. Вранці побачив купу повідомлень про війну, але розум відмовлявся у це вірити. Настільки все здавалося нереальним, що я зібрався і пішов у тренажерний зал. Звісно, він був зачинений, а люди дивилися на мене як на ідіота. Коли повертався додому, побачив, як над містом вибухнула ракета. Прийшов до туди і побіг на вокзал. Вдалося взяти квиток до Львова. У вагонах люди сиділи просто в тамбурі, у проходах, а в кожному купе — по 8 осіб. На кожній зупинці безкінечні натовпи біженців, деякі плачучи просили взяти хоча б їхніх дітей...

– На початку вторгнення мої діти з онуками виїхали до Німеччини, а я не змогла... Як залишити свій рідний дім, в якому прожила все життя? До війни я мала учнів, яких навчала грі на фортепіано. Коли почалися обстріли Ізюму, першим згоріло піаніно, через деякий час ті виродки зруйнували мою хату.

Я переховувалась у бомбосховищі, аж поки ЗСУ не звільнили нас. Після того звернулася за допомогою до волонтерів і вони допомогли мені евакуюватися.

– Як ми вижили у палаючій Бучі, досі не розумію. Перші дні війни нам здавалося, що все минеться. Та коли на сусідню вулицю заїхала техніка з кадірівцями та почався запеклий бій, ми з дітьми сховалися у підвалі, тремтячи від шоку. В той день наш дім уцілів, тільки в двір залетів шматок людського тіла.

Наступного дня нова колона рашистів зайшла у Бучу, вони поставили свою техніку просто у дворах або у містах, а самі ходили по хатах і відбирали у людей телефони, ноутбуки, планшети. Заборонялося включати ліхтарики, запалювати свічки, води і світла у місті вже не було. Розмовляти голосно теж заборонялося. Окупанти ламали паркани і вибивали в наших хатах вікна, а чоловіків забирали на “розмову”. Мої батько та чоловік повернулися після допиту самі не свої, та хоча б живі...

Деяких людей розстріляли просто на вулиці, їх тіла лежали вже декілька днів під березневим небом і ніхто їх не ховав. Коли ми вибиралися з міста у сторону Ірпені, то на узбіччі бачили трупи, що вже розкладалися. Йшли пішки, з білим простирадлом замість прапора. Два ворожі блокпости у “зеленому коридорі” нас пропустили, а третій — ні, довелося знову сидіти у підвалі, поки не дали дозвіл йти далі. Міст перед Ірпенем був замінований і ми бачили, як одне авто з біженцями підірвалося на міні.

Було дуже страшно, але треба було йти далі, дороги назад вже не було. Нам заборонили навіть озиратися — хто подивиться назад, того розстрілювали в спину. Ми йшли по мінах, по трупах, потім по болотах, аж поки не дійшли до місця, де нас зустріли наші МЧС-ники.

Зараз ми у безпеці, але психіка підірвана геть. Ніколи не забуду дорогу, повну трупів, і як ми завмираємо з піднятими руками, чекаючи на рішення щодо нас — жити нам чи померти просто там, на місці...

Тяжкі спогади... Не можу читати їх у соцмережах без сліз. Ця війна принесла стільки страждань українському народу, стільки болю, що запам'ятається надовго, на декілька поколінь.

HEAVY MEMORIES

I don't know how much time must pass before the horrors that Ukrainian families endured under occupation begin to fade. When you read or hear their stories—how they survived, whom they lost—your heart just breaks.

“Bucha. Hostomel. Vorzel... Do you remember those images that went around the world? We were driving through that very same street from the town of Ozeri. We saw it all with our own eyes: the bodies, the burned-out cars. Our children were crying, and we adults—shaking so hard we couldn't function. We were in shock.”

“We evacuated on March 9th. Just a few cars ahead of ours, a vehicle was gunned down—with children inside. I'll never forget their light-blue eyes, wide open in shock—frozen in death. If you haven't seen this with your own eyes, you can't truly understand.”

“It was hell. We escaped on March 10th with rifles pointed at us. I don't even want to remember it. It drives you mad.”

“Our car was last in the convoy. When Russian tanks felled trees to block the road, we were cut off. My husband jumped out to clear the way. I was supposed to take the wheel, but in that moment of panic, I forgot everything—where the brake was, where the gas pedal was. I screamed, ‘I can't do it!’ Then, somehow, I found the strength to throw those tree trunks aside, just so my husband and our kids could drive through.”

“We were supposed to leave on March 8th, but the evacuation was canceled several times. That day is burned into my memory. We had our little ones in the car, ages five and three. We waited for five hours outside the town hall, with no electricity, no cell service. It was getting dark. We knew we couldn't wait any longer—they'd kill us all if we stayed.”

“Suddenly, one driver snapped, jumped into his car and sped away. Others instinctively followed. That's how our convoy formed—chaotically, on our own. We left Bucha on a prayer, without permission, without guarantees.”

“Driving through town, we passed destroyed vehicles, some still burning. In one, a woman lay on the pavement, ejected from the driver’s seat—dead. And everyone just drove past. That image will haunt me forever.”

“Those who stayed behind... some turned gray in just a few weeks. No communication, no heat, no electricity. A single text message saying ‘I’m alive’ felt like a miracle.”

“I slept through the first morning of the war. When I woke up, I saw dozens of messages. But it all felt unreal. I got dressed and went to the gym. Of course, it was closed, and people stared at me like I was insane. Then I saw a missile explode in the sky above the city. I finally understood. I ran to the train station and got the last ticket to Lviv. The train cars were packed—people sitting in the aisles and on the floor. At every stop, crowds begged for someone to take their children, to save at least kids.”

“My children and grandchildren fled to Germany at the start of the invasion. I couldn’t go. How could I leave my home of so many decades? I used to teach piano. When the shelling began in Izyum, my piano was the first to burn. Eventually, my house was destroyed too. I lived in a shelter until Ukrainian forces liberated us. Later, volunteers helped evacuate me.”

“I still don’t understand how we survived burning Bucha. At first, we thought it would pass. Then one day, Russian Chechen troops entered our street. Gunfire erupted. We ran to the basement, trembling. The next day, another Russian column rolled in. They parked tanks in our yards and went door-to-door, confiscating phones, laptops, flashlights. Candles were forbidden. No power. No water. No light. You couldn’t speak loudly. They smashed windows and fences. Men were taken ‘for questioning.’ My father and husband came back broken—but at least they came back.”

“Some people were shot in the street. Their bodies lay for days, untouched. We fled toward Irpin on foot, waving a white bedsheet like a flag. Two Russian checkpoints let us pass. The third didn’t. We had to hide in another basement until permission was granted. The bridge ahead was mined. We watched as a car full of evacuees exploded.

We had to keep moving—there was no going back. They told us not to look behind us. Anyone who did was shot in the back.”

“We walked over mines, over corpses, through swamps... until Ukrainian rescue teams finally reached us.”

“Now we’re safe. But our minds are not. I’ll never forget that road lined with bodies. I’ll never forget standing with my hands in the air, waiting for soldiers to decide whether we lived... or died on the spot.”

These are heavy memories. I can’t read them on social media without breaking down in tears. This war has brought so much pain to the Ukrainian people—pain that will echo for generations.

ЯКЩО МАЄШ СЕРЦЕ

Любов до тварин — це неймовірне почуття. Ти даруєш свою турботу і ласку, а натомість отримуєш теплоту і відданість. Чотириногі друзі допомагають людині у цьому суворому світі знайти спокій, отримати емоції, яких не вистачає. Емоційна прив'язаність більш властива мешканцям міст — вони частіше заводять домашніх тварин, щоб ті приносили господарям позитив і безкорисну любов. Жителі сіл відносяться до тварин більш прагматично — курка має нести яйця, кішка ловити мишей, а собака охороняти двір. Проте, це не означає, що господар сільського подвір'я не любить своїх домочадців, навпаки — зазвичай він добре піклується про них.

В умовах біди, яку принесла війна в Україну, багато тварин залишилося без належного нагляду. Із-за постійних обстрілів безліч домашніх улюбленців просто загинуло. Деякі відбилися від господарів, загубилися й здичавіли. У Бородянці, наприклад, врятували котика зі зруйнованої багатоповерхівки. До операції довелося залучати техніку з сусіднього містечка — за допомогою автодрабини тварину дістали з сьомого поверху. Скільки вона провела там часу, достеменно не відомо, можливо, навіть два місяці. Наразі персидський кіт у безпеці.

А сільська тваринка — кобилка Маруся — здичавіла та потрапила на позиції ЗСУ взимку. Коли бійці мали йти далі, вони не схотіли залишати конячку на замінованих полях, тому передали її волонтерам. Пізніше цілий табун коней з-під Авдіївки теж був врятований завдяки військовим.

Сумське товариство захисту тварин розповідає:

– Ми не мали вже місця у притулку, але не змогли відмовити, коли побачили тварин, привезених із Авдіївки: контужені, поранені, виснажені, налякані, із заплаканими очима.

Одна з собак їхала в евакуаційному автобусі разом з власницею, але російська ракета обірвала життя жінки і песик осиротів. Інших собак покинули господарі, коли у щогі тікали з окупованих територій. Як відмовити в такій ситуації? Тварини загинуть без нашої допомоги. До темряви вакцинували та розміщали по будках і вольєрах привезених малих “біженців”. А в душі все кипіло від злості — клята війна зруйнувала тисячі життів.

Рятувальники товариства “Порятунок тварин Харків” постійно евакуюють тварин з прифронтових міст Донецької області. У період, коли обстріли почастишали, все більше мешканців покидало домівки, а домашніх улюбленців не завжди могли взяти з собою. Товариство забиало тваринок до себе. Не повірите, але у Костянтинівці власник зоомагазину не хотів виїжджати, поки волонтери не евакуювали його 88 рибок.

Не краща ситуація і в Запорізькій області. Будинки людей у місті Оріхів — наразі просто уламки під ногами, а домашні тварини без нагляду. Зооволонтери вивезли одного дня звідти 16 собак. І це не остання евакуація тварин у прифронтових зонах. Єнот Костя був врятований військовими, які передали його у Львів. З собою на передову взяти звірка бійці побоялися, тому єнотику прийшлося проїхати усю Україну, щоб потрапити у безпечне місце.

Під час одного з відряджень до прифронтового міста Оріхів правоохоронці із Запоріжжя дізналися про родину, яка доглядає величезну кількість котів і собак.

Їх залишили господарі, коли рятувались від обстрілів і виїжджали до безпечніших регіонів. Тепер долею 18 собак і 50 котів опікується місцеве подружжя — підгодовують та слідкують за здоров'ям тварин, але на це йде чимало коштів. Свою допомогу запропонували поліцейські-кінологи — закупили сухі корми, кістки, м'ясо, анти-паразитарні засоби та здійснили «адресну доставку».

Запорізька волонтерка Настя Марченко розповідає:

– Якось влітку 2022 року я разом з дочкою поїхала забирати у волонтерів замовлені тонометри та турнікети. Ми зустрілися якраз в той момент, коли вони привезли людей, яких евакуювали з Оріхова. Раптом бачу — в коробці на сидінні тремтять два цуцика.

Питаю: “Звідки пасажери?”, відповідають: “Не змогли залишити їх у тому пеклі напризволяще, зараз будемо шукати якийсь притулок для них.” Слухаю ту страшну розповідь, а сама краєм ока спостерігаю, як моя дитина обнімається з тією малечею. Далі як у тумані — я вже їду до ветеринарної клініки, роблю їм щеплення, купую ошийники... До сьогоднішнього дня ці “діти” живуть з нами і дарують нам свою любов.

Одного разу до Центру порятунку диких тварин, що знаходиться недалеко від Києва, потрапив хворий їжак. Що сталося з ним, точно невідомо, але в їжака було хворе око. Людина, яка спочатку його лікувала, потрапила з інсультом у лікарню, тому сусіди передали їжака до Центру.

Інша сердечна історія — про лисицю, що заблукала в одній з київських багатоповерхівок. Робітники Центру відловили руду, витримали у карантині, зробили їй вакцинацію. Згодом лисичка була передана у Дніпро для подальшої реабілітації та випуску у природне середовище.

Не тільки тварини, але й дикі птахи потерпають від війни. Коли до Центру порятунку потрапив яструб-тетерв'ятник, у птаха була важка контузія. В клініку він був доставлений без свідомості. Завдяки зусиллям лікарів птахові стало значно краще, він піднявся на ноги і навіть намагався злетіти, хоча курс лікування до кінця ще не пройшов.

Ведмідь, якого — знесиленого від голоду і контуженого — врятували українські військові після деокупації містечка Ямпіль, тепер переселенець — він живе у реабілітаційному центрі в Бельгії. Клишоногий любить посидіти у басейні, спокійно прогулятися у вольєрі, привітатися з відвідувачами. Йому пощастило. Багатьох інших мешканців Ямпільського міні-зоопарку спіткала інша доля — близько 200 тварин загинули, частину з них з'їли російські солдати.

Знайшовся прихисток і для чотирьох левів з Ясногородки, яких евакуювали до бельгійського центру в березні 2022 року — тоді це були ще маленькі левенята. Через бойові дії співробітники звіринця не мали доступу до тварин. Та коли територію звільнили від окупантів, екзотичних звірів вдалося врятувати та відправити на реабілітацію.

Транспортуванням опікувалася Наталія Попова, українська зоозахисниця, очільниця Центру порятунку диких тварин, яка щодня ризикує життям, рятуючи нещасних звірів та пташок, бореться за долю кожної дикої тваринки, що попала у скруту. Її любові вистачає на всіх — від травмованого бобренья до знедоленого леопарда. Низький уклін таким людям.

Немало мешканців українських зоопарків втратило домівку під час війни. Іноді співробітники забирають тварин до себе. Наприклад, під час Каховської катастрофи, яку влаштували ворожі військові, підірвавши дамбу, деякі тварини із зоопарку “Казкова Діброва” врятувалися лише тому, що тимчасово перебували у домі однієї з працівниць. Зокрема, пощастило вижити папугам, білкам, шиншилам та морським свинкам. Але неможливо забрати усіх тварин додому, особливо особин великих порід, тому під час потопу багато зоомешканців потонуло просто у вольєрах.

Зооволонтери робили все, що було в їхніх силах. З першого ж дня екологічної біди на Херсонщині почалася евакуація “братів наших менших”. Команда волонтерів з притулку “Домівка врятованих тварин” під керівництвом Ореста Залипського відразу ж відправилася у зону катастрофи, щоб евакуювати тих звірят, що вижили. Черкаське товариство захисту тварин “Друг” теж прийняли десятки потерпілих з Каховки та надали їм притулок і ветдопомогу. Ті українці, хто не мав змоги брати участь особисто, донатили для рятувальних операцій. Люди з великим серцем. Вони є.

Наслідки техногенної катастрофи були значні — це і зруйновані будинки, і загибель людей та тварин, і порушення екосистеми в цілому. Існував ризик спалаху інфекційних хвороб, оскільки трупи загиблих котів, собак чи корів поховати не було змоги, деякі дрейфували до самого моря. Екологи кажуть, що купатися та рибалити на Одещині небезпечно щонайменше рік. Чи буде притягнута до відповідальності держава-терорист, яка вчинила цей екоцид? Побачимо.

Історій подібних безліч. Про тварин, які попали у біду. Про людей, які їх врятували. Ці історії не залишать тебе байдужим, людино! Звісно, якщо маєш серце.

IF YOU HAVE A HEART

Love for animals is a profound, healing bond. You offer them your care and affection, and in return, they give you warmth and unwavering loyalty. In the chaos of this world, our four-legged friends help us find peace and offer the kind of emotional support we often lack.

In cities, pets are cherished for companionship and unconditional love. In the countryside, animals often serve more practical roles — hens for eggs, cats for mice, dogs to guard the yard. But that doesn't mean rural folks don't love their animals. On the contrary — they take great care of them.

War has shattered these bonds. Thousands of animals have been killed in shellings. Others became separated from their humans, lost, or turned feral. In Borodianka, for instance, a cat was rescued from the seventh floor of a ruined apartment block. No one knows how long it was trapped — maybe two months. Today, the Persian cat is safe.

A country horse named Marusia wandered into a military position in winter. The soldiers refused to leave her behind in the mined fields and arranged for her evacuation. Entire herds near Avdiivka have also been rescued by the military.

In Sumy, the local animal welfare group said:

"We had no space left in the shelter, but how could we say no? The dogs and cats from Avdiivka were shell-shocked, injured, exhausted, and terrified. One dog's owner was killed by a Russian missile during evacuation. The pet left alone. Others were left behind as families fled in panic. We worked until dark vaccinating and settling these 'little refugees.' The anger inside us boiled — this war has ruined thousands of lives."

Kharkiv's "Animal Rescue Service" has been tirelessly evacuating pets from frontline towns. When shelling intensified, more families left, often unable to take their pets. The team took the creatures for themselves. You won't believe it, but in Kostyantynivka, one pet store owner refused to evacuate until volunteers promised to save all 88 fish from his tanks.

In Orikhiv (Zaporizhzhia region), homes were reduced to rubble, and domestic animals were out of sight. On one trip, 16 dogs were rescued in a single day. And this was not the last evacuation of creatures in the front-line zones. Raccoon Kostia, found by soldiers, traveled across Ukraine to safety in Lviv.

In another case, police in Orikhiv found a couple caring for 18 dogs and 50 cats — abandoned when their owners fled. The officers delivered food, medicine, and antiparasitic supplies to help.

Volunteer Nastya Marchenko recalls:

“In summer 2022, I went to pick up medical supplies. At the same moment, volunteers brought evacuees from Orikhiv. I saw two puppies shaking in a box. My daughter was hugging them tightly. The next thing I remember, I was buying collars and vaccines. They’ve lived with us ever since — and filled our home with love.”

Once, a sick hedgehog was brought to the Wild Animal Rescue Center located near Kyiv. It’s unclear what exactly happened to it, but the hedgehog had an injured eye. The person who was initially treating it suffered a stroke and was hospitalized, so neighbors brought the hedgehog to the Center.

Another touching story is about a fox that wandered into one of Kyiv’s apartment buildings. The Center’s staff captured the red-haired animal, quarantined it, and vaccinated it. Later, the fox was transferred to Dnipro for further rehabilitation and eventual release into the wild.

Not only animals, but wild birds have also suffered because of the war. When a Northern goshawk arrived at the Rescue Center, it had a severe concussion. It was delivered to the clinic unconscious. Thanks to the efforts of the veterinarians, the bird’s condition greatly improved — it stood up and even attempted to fly, although the course of treatment was not yet complete.

A bear — emaciated from hunger and concussed — was rescued by Ukrainian soldiers after the liberation of the town of Yampil. Now a refugee, the bear lives in a rehabilitation center in Belgium. He enjoys sitting in the pool, calmly walking around the enclosure, and greeting visitors. He was fortunate.

Many other inhabitants of the Yampil mini-zoo met a different fate — around 200 animals died, some of them were eaten by Russian soldiers.

A shelter was also found for four lions from Yasnohorodka, who were evacuated to a Belgian wildlife center in March 2022 — back then, they were still little cubs. Due to the fighting, zoo staff had no access to the animals. But once the area was liberated from the occupiers, the exotic animals were rescued and sent for rehabilitation.

The transportation was overseen by Nataliya Popova, a Ukrainian animal rights activist and head of the Wildlife Rescue Center, who risks her life every day to save helpless animals and birds. She fights for the fate of every wild creature in distress. Her compassion embraces all — from an injured baby beaver to a neglected leopard. A deep bow to people like her.

After the Kakhovka dam explosion, hundreds of zoo animals drowned. Some survived only because zoo staff had temporarily housed them at home — parrots, chinchillas, squirrels. But large animals stood no chance.

Volunteers mobilized instantly. Teams from shelters like “Home of Rescued Animals” and the “Druh” organization in Cherkasy evacuated surviving animals, treated injuries, and found new homes. And thousands of Ukrainians donated, knowing they couldn’t be there in person. People with big hearts — they exist. The ecological disaster left toxic debris, dead animals, and a polluted river system. Officials warn it’s dangerous to swim or fish near Odesa for at least a year. Will the terrorist state be held accountable for this ecocide? Time will tell.

There are countless stories like these — of animals in danger, of people who saved them. Stories that move you deeply. Of course, only if you have a heart.

ВОКЗАЛ

Є таке місце, що особливо приваблює тих, хто любить подорожувати. Воно пов'язане з романтикою далеких доріг, зустрічами рідних і друзів, з новими знайомствами. Тут можна просто відпочити, помилуватися навколишнім світом, погодувати голубів. Це привокзальна площа.

Споруда перед площею, зазвичай дивовижна за своєю красою та архітектурою, — це залізничний вокзал. Широкі гранітні сходи і величезні колони на підступах до залу очікування створюють у кожного, хто сюди входить, ні з чим не зрівняне враження. Заходиш усередину і поглядом не можеш обійняти височінь купола — наче цей вокзал будували для велетнів. У кожному українському місті є такий вокзал.

Кожен з них пам'ятає багато чого...

Стою у черзі біля квиткової каси і розглядаю людей поряд. Ось бабуся озирається розгублено навколо, шукаючи сина, а він вже поспішає до неї з квитками у руках. Ось дитина заснула на руках молодій матері, дарма що навкруги шум і гам. Ось дві жіночки розмовляють досить голосно — я прислухаюсь:

– Ти знаєш, вже рік як я поїхала з дому. Я не одна така, багато тих, хто покинув хату під час окупації. Покинула, бо з кожним днем втрачала там своє життя... Там у нас забирали силу, волю, гідність. Здавалося, навіть повітря, нічим було дихати серед того “руського миру”.

– Як я тебе розумію. Ця війна знищує все, до чого ми звикли, що любили, де були щасливими. Так хочеться додому, а маю їхати у зворотньому напрямку — на захід.

– Теж сумую за домом, але з кожним днем мені все важче про нього думати. Не можу змиритися з тим, у що перетворили моє місто ті людоджери. Коли вони прийшли, дехто радів, знаєш?

– Як так?!? Що сталося з тими людьми? Як вони змогли стільки років прикидатися, бути не тими, хто є насправді?

– І я про те... Як повертатися туди, де люди, з якими ти працював, відпочивав, з якими ти радів успіхам дітей, тепер служать окупаційній владі, а дехто навіть нащадків вже чекає від тієї любові з орками?!

– Теж чула про таке. Мабуть, продажні душі є будь-де — за гроші своїх же здають... Як вони будуть дивитися в очі людям?

– А як поважати тих, хто пішов до руської комендатури, взяв зброю та, погрожуючи нею, відбирає будинки колишніх сусідів? Як тобі таке?

– Ой, лишенько... Доки все це триватиме?! Читаю новини з рідного краю і просто хочеться кричати...

Жінки замовкли, поринувши кожна у свої невеселі думи.

Понад два роки тому евакуаційні ешелони забирали з вокзалів людей, які рятувалися від війни. Більшість з них вважали, що покидають місто на два тижні, або максимум на місяць. Речей брали мало. Ніхто й не припускав, що повернеться додому не скоро, а хтось взагалі не повернеться...

Зараз же, після багатьох місяців скитання по світу, багато земляків повертається додому, і їх зустрічають українські вокзали. Тих людей одразу видно — вони фотографують привокзальну площу, і сам вокзал, і себе на його тлі. Радіють. Вони вдома.

Знову завила сирена. Але на неї майже ніхто не реагує. Черга стоїть непорушна, кіоски ніхто не зачиняє, лише матері міцніше пригортають до себе своїх дітей.

Люди перестали боятися, люди втомилися боятися... Якщо навіть бабусі біля вокзалу під виття сирени продовжують торгувати квітами, значить, життя триває...

THE STATION

There's a place that draws in every soul who loves to travel. It carries the romance of long journeys, the joy of reunions, and the magic of new encounters.

It's a place where you can pause, rest, watch the world move by, feed the pigeons. That place is the train station square.

And standing tall behind it—often an architectural gem in its own right—is the railway station itself. Massive granite steps, towering columns, and vaulted ceilings that stretch so high, you feel like they were built for giants.

Every Ukrainian city has one.

Each of them holds a thousand memories.

I'm standing in line at the ticket counter, quietly observing those around me. A grandmother scans the crowd nervously, searching—until her son appears with tickets in hand. A young mother cradles her sleeping child, immune to the bustle and noise.

Two women next to me are talking, not softly. I listen.

"You know," one says, "it's been a year since I left home. I'm not the only one. A lot of us had to flee during the occupation. I left because day by day, I felt like I was losing my life. They took everything from us—our strength, our freedom, our dignity. Even the air felt stolen in that so-called 'Russian world.'"

"I understand completely," the other woman replies.

"This war has destroyed everything we once loved, everything that made us feel safe, that made us happy. I want to go home so badly. But instead, I'm headed in the opposite direction—west."

"I miss home too. But with every passing day, it gets harder to even think about it. I can't accept what they've done to my city. When the occupiers came... some people actually celebrated. Can you believe that?"

"How is that possible? What happened to them? How could they pretend for so many years, smile in our faces—then show who they really were?"

“Exactly. How can I return to a place where the people I worked with, the ones I laughed with at school concerts, now serve the occupation government? Some are even having children with those orcs.”

“I’ve heard stories like that too... I guess some souls are just for sale. They’d turn in their neighbors for money. How do they live with themselves?”

“And how do you respect someone who joined the ‘Russian commandant’s office,’ took up arms, and started seizing homes from their former neighbors?”

“God help us... How long will this go on? I read news from back home and all I want to do is scream.”

The women fall silent, each lost in her own painful thoughts.

Over two years ago, evacuation trains pulled out of these very stations—filled with people fleeing war. Most thought they’d be gone for two weeks, maybe a month. They packed light. No one imagined they wouldn’t return for years—or ever.

Now, after all this time wandering, many are finally coming back. And Ukrainian train stations are welcoming them home.

You can spot them immediately—they take photos of the square, of the station building, of themselves standing in front of it.

They’re smiling.

They’re home.

Another air raid siren howls.

No one flinches.

The line at the ticket counter doesn’t budge.

The kiosks stay open.

Only the mothers clutch their children a little tighter.

People have stopped being afraid. Or rather... they’re just too tired to be afraid anymore. And if the grandmothers are still outside the station, selling flowers under the sound of sirens—then life must still be going on.

РАДІОДИКТАНТ

Можливо, не всі знають, що 27 жовтня, в День української писемності та мови, у нашій країні проходить всеукраїнський радіодиктант національної єдності — традиційна щорічна загальнонаціональна акція. Організатор — Українське радіо. Уперше радіодиктант пройшов 2000 року, з тих пір він став наймасовішим флешмобом осені.

Кількість учасників радіодиктанту постійно зростає, а географія — поширюється. Текст приблизно у сотню слів для нього замовляється спеціально. У 2023 році диктант називався “Дороги України” і своєю душевністю зачепив багатьох, хто його писав. Читаю про враження учасників і на серці стає тепліше — акція національної єдності вдалася.

— Ми сьогодні з мамою писали Диктант, — розповідає Світлана Р. — А донька писала його в школі. Виявляється, що у мами є зошит, в якому вона вже кілька років записує тексти радіодиктантів. А ось я приєдналась вперше. І було так радісно та тепло на душі від того, що одночасно три покоління моєї родини були об’єднані цією важливою традицією. Ми дійсно у цю мить відчували єдність з усім народом. Я дивилась на те, як старанно виводить літери моя мама, пригадала, як в дитинстві любила її охайний почерк. Була вдячна ведучому за його турботу і повагу. Помічала в тексті незнайомі слова. Дивувалась, наскільки мені легко писати. Плакала, коли кидала погляд на екран телевізора і бачила військових, що пишуть. Та уявляла всі наші дороги — ті, що мають привести нас додому.

— Також приєдналась вперше, — Вікторія М. долучається до розмови. — Раніше не було такої нагоди, якось не складалось. Щаслива, що у цьому році змогла. Такі події справді надихають. Це діє так само, як спільна хвилина тиші — ти розумієш, уся країна у цю мить думає про одне і те ж.

— Шипшина, калина, горобина, птахи, гарбузи, рушник, сонце яскраве і глазур неба, переплутані нитки любові поруч...

Я у захваті від цих українських слів, — додає до розмови свої враження Оленка Ч. — Вперше писала цей диктант, вдома і не сама, відчуття просто неймовірні!

— Точно, дівчата, треба зошит завести! — дякує за підказку Ольга К.

— І моя мама писала кожного року. Останній раз, коли їй був 91 рік, — згадує трохи сумно Ніна Р.

— Цікаво, яка приблизна кількість людей прийняла участь у написанні диктанту? — цікавиться Олена В.

— Я писала диктант вперше. Було дуже круто! Такий піднесений настрій відчула від єднання з великою кількістю українців. Неймовірно!

— А я третій рік пишу, — додає Світлана Б. — Гарний текст, але здалося, що диктор надто швидко читав. Чи то ми вже відучилися ручкою писати? Все більше по клавішах стукаємо... Написала так, що сама ледь розібрала. Та на серці zostалися теплі почуття — хотілося побажати усім світлої дороги додому.

— Так, скоріше б світ заспокоївся та минулося лихо, скоріше б настав мир, — здається, Світлана А. висловила побажання кожного українця. — Так хочеться Перемоги.

— А мене сьогодні надихнула моя маленька учениця, — ділиться Олена О. — Ми вчили англійську, вона називала професії, які вивчила у школі, згадала слово “actor”. Пішла асоціація: актор, вистава у Івано-Франківську «Коляда та й плес», Олексій Гнатковський. Точно, сьогодні ж радіодиктант, він має бути диктором, я ж хотіла не пропустити! Учениця почала розпитувати, а що це за диктант, а як він проходить, я теж хочу, очі горять! І ми разом, вперше в житті, вона з Херсону, я з Харкова, обоє наразі у Франківську, мені 43, дитині 8 — писали всеукраїнський диктант єдності, мріючи разом про Перемогу.

— Вперше писала такий диктант — признається Юля Ф. — і тепер розумію, чому його називають диктантом єдності. Неймовірне відчуття. Наверталися сльози.

— Теж писала і плакала: від краси і сили моменту! — додає Олена В.

А момент був дійсно унікальний — цей радіодиктант поєднав близько півмільйона людей на усіх шести континентах.

THE NATIONAL RADIO DICTATION

Not everyone may know this, but every year on October 27th, Ukraine celebrates the Day of Ukrainian Literature and Language with a special tradition — the National Unity Radio Dictation. This countrywide event, organized by Ukrainian Public Radio, first aired in 2000 and has since grown into one of the most heartwarming annual flash mobs.

Each year, the number of participants grows, and the dictation reaches Ukrainians in more and more countries around the world. A special text of about 100 words is written for the occasion. In 2023, the piece was titled “The Roads of Ukraine” — and its heartfelt message resonated deeply with those who took part.

Reading the stories and impressions people shared afterward filled my heart with warmth. The unity we felt was real and powerful.

“My mom and I wrote the dictation together today,” said Svitlana R. “And my daughter did it at school. Turns out, my mom has a notebook where she’s kept each year’s dictation texts. It was my first time joining in, and it felt so comforting. Three generations of my family, connected in that moment by this shared tradition. I looked at how carefully my mom wrote each letter and remembered how I admired her handwriting as a child. I cried when I saw the soldiers on the screen writing the same words. I imagined our roads — the ones that must lead us home.”

“It was my first time too,” added Viktoriia M. “I’d never had the chance before. I’m so happy I did this year. It felt like a collective moment of silence — like the whole country was thinking the same thought at once.”

“Wild roses, viburnum, rowan trees, birds, pumpkins, embroidered towels, glowing sun, and the glaze of the sky — all those poetic Ukrainian words,” shared Olenka Ch. “I wrote the dictation at home, not alone — and the feeling was just magical.”

“We all need a notebook for this!” laughed Olha K.

“My mom wrote it every year,” recalled Nina R. quietly. “The last time, she was 91 years old.”

“I wonder how many people joined this time?” asked Olena V. “It was my first time too. I felt such a sense of uplift — to be connected with so many Ukrainians at once. Unforgettable.”

“This was my third year,” added Svitlana B. “The text was beautiful, but the narrator read it fast — or maybe we’re just not used to handwriting anymore. But the feeling stayed with me. I wanted to wish everyone a safe road home.”

“Yes,” echoed Svitlana A., “May the world find peace soon. May this nightmare end. We all long for victory.”

“Today I was inspired by my little student from Kherson,” said Olena O. “We were doing English — learning job titles — she remembered the word ‘actor.’ It reminded me of the Ivan-Frankivsk play *Koliada and Dances* and the actor Oleksii Hnatkovskiyi. Then I remembered — today is the Radio Dictation! She was curious, asking what it was, her eyes lit up, and we decided to write it together — me from Kharkiv, she from Kherson. We’re both in Frankivsk now, me 43, she 8. We wrote the National Unity Dictation together, dreaming of peace.”

“It was my first time too,” said Yulia F. “Now I understand why it’s called the Dictation of Unity. I had tears in my eyes.”

“Same here,” added Olena V. “I cried from the beauty and power of that moment.”

And indeed — it was an extraordinary moment. That year, over half a million people across six continents participated in the Radio Dictation of National Unity.

Я ХОЧУ ДОДОМУ

Сьогодні прокинулася з відчуттям “хочу додому” і защеміло серце. Де він зараз, той дім? Ні, не подумайте нічого такого — мені тут добре, я в безпеці, є робота, та й діти навчаються, як колись і мріяли, за кордоном.

Проте, спогади линуть до рідної землі, де народилася і виросла, де живуть мої батьки. Там воно мені все таке рідне — і ті поля, і річка з очеретом, і кожне дерево, яке так хочеться обійняти. Навіть небо там якесь моє.

Я хочу додому. Зайти до хати, зняти взуття, знайти біля порогу свої улюблені капці. Вдихнути на повні легені, ввібрати в себе дух рідної оселі, доторкнутися до кожної дрібнички у кімнаті, відчути тепло рідного дому.

Я хочу додому. Допомогти мамі накрити на стіл, погукати обідати батька, навіть рудій кицькі налити у блюдце молока — парного, ще теплого, яке щойно бабуня занесла у хату.

Я так хочу додому... Щоб ранком їхати у переповненому автобусі на роботу і говорити з мамою по телефону. Щоб планувати відпочинок на морі, мріяти, як переклею шпалери у вітальні, нервувати щодо нового кавалера доньки...

Я хочу додому. Туди, де мій чоловік. Щоб разом повечеряти і ввімкнути фільм ні про що, сісти обійнявшись перед екраном та знати, що ми разом. Я хочу додому, щоб просто жити. Тим життям, яке було колись. Цінувати його ще більше. Берегти.

Почула якось як малі діти розмовляли між собою:

- Я хочу додому, в Маріуполь, в свою кімнату.
- Мені хочеться в рідну школу, побачитися з друзями.
- А я хочу, щоб у Росії закінчились ракети...

Боже милосердний, а я б хотіла, щоб у наших дітей були дитячі бажання. І мирне небо над головою. **Вдома.**

I WANT TO GO HOME

This morning I woke up with that ache in my chest—that quiet, piercing feeling: “*I want to go home.*” Where is that home now? Don’t get me wrong—I’m safe here. Things are okay. I have work. The kids are studying abroad—just like we once dreamed they would. But my memories keep pulling me back. Back to the land where I was born and raised. Where my parents still live. Where the fields and the river reeds and even the trees—they all feel like family. Even the sky there feels like mine.

I want to go home.

I want to walk through the front door, kick off my shoes, find my favorite slippers waiting by the threshold.

I want to inhale deeply—to breathe in the scent of my childhood home, to run my fingers along every trinket in the room, to feel the warmth that only home can hold.

I want to go home.

To help my mother set the table, to call my father in for lunch, to pour milk into a dish for the ginger cat—fresh, warm milk that grandma just brought in from the barn.

I want to go home so badly.

To ride the crowded morning bus to work, talking with Mom on the phone. To plan a vacation at the sea. To dream about new wallpaper in the living room. To worry about my daughter’s latest boyfriend.

I want to go home.

To sit beside my husband again at dinner, to put on a silly movie, to curl up beside him and just... be. To know that we’re together.

I want to go home just to live. To live that old life. To treasure it more than ever. To protect it.

I once overheard a group of children talking:

“I want to go home... to Mariupol... to my room.”

“I miss my school—I want to see my friends.”

“I just want Russia to run out of rockets...”

Oh, merciful God—all I wish is for our children to have childish wishes again. And peaceful skies above their heads. **At home.**

**"This book is my tribute to courage, my protest
against forgetting, and my quiet prayer for peace."**

Lilia Yermak

ABOUT THE AUTHOR

Lilia Yermak is a Ukrainian poet, storyteller, teacher, and traveler. Born in the Zaporizhzhia region—now under occupation—she began writing poetry at the age of 13 and has since published several books in Ukraine and internationally, including multiple titles on Amazon.

For over a decade, she has lived in Warsaw, Poland, with her husband, mother, and three children. Though far from her homeland, her love for Ukraine remains at the heart of her writing. She creates in Ukrainian, Russian, and English, weaving personal experience with the collective memory of her people.

A passionate traveler who has explored more than 20 countries, Lilia brings a wide and human perspective to her poetry and prose. *There Are Such People* is a powerful reflection on love, loss, and the resilience of the human spirit in the face of war.

AUTHOR'S NOTE ON SOURCES

Some of the stories presented in this book are based on real-life experiences personally shared with me by individuals affected by the war in Ukraine. I have transcribed and adapted these stories with their verbal consent, preserving the emotional truth while editing for clarity and literary flow.

Other stories were inspired by public posts shared on social media platforms. These texts have been rewritten and transformed into narrative form. In these cases, no private or copyrighted content has been reproduced verbatim, and all efforts were made to respect the original spirit of the authors.

All names, identifying details, and locations have been altered or anonymized when appropriate to protect privacy. No story is included with the intent to claim exclusive ownership over the experiences of others, but rather to document, preserve, and share them with a wider audience in the hope of fostering empathy and understanding.

The author assumes full responsibility for the selection, adaptation, and interpretation of all content.